

ingediend op **15** (2021-2022) – Nr. 6-G
7 december 2021 (2021-2022)

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu,
Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie
uitgebracht door Bruno Tobback
aan de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie

over het ontwerp van decreet

houdende de uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2022

Documenten in het dossier:

- 15** (2021-2022) – Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen
 - Nr. 2 t.e.m. 5: Amendementen
 - Nr. 6-A t.e.m. F: Verslagen aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie
- 14** (2021-2022) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
 - Nr. 2: Amendementen
- 13** (2021-2022) – Nr. 1: Algemene toelichting
- 13-N en M** (2021-2022) – Nr. 1: Beleids- en begrotingstoelichtingen
- 12-A** (2020-2021) – Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen over de begroting
- 16** (2021-2022) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof over de begroting
- 21** (2021-2022) – Nr. 1: Meerjarenraming
- 986** (2021-2022) – Nr. 1: Ontwerp van programmadecreet

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie:

Voorzitter: Gwenny De Vroe.

Vaste leden:

Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Andries Gryffroy, Freya Perdaens, Wilfried Vandaele;

Bart Claes, Leo Pieters, Sam Van Rooy;

Stijn De Roo, Tinne Rombouts;

Steven Coenegrachts, Gwenny De Vroe;

Staf Aerts, Mieke Schauvliege;

Bruno Tobback.

Plaatsvervangers:

Annick De Ridder, Marius Meremans, Joris Nachtergaele, Axel Ronse, Nadia Sminate;

Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Wim Verheyden;

Robrecht Bothuyne, Brecht Warnez;

Bart Tommelein, Bart Van Hulle;

Johan Danen, Chris Steenwegen;

Hannes Anaf.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

I.	Toelichting	5
1.	Omgeving en Natuur	5
1.1.	Vlaamse Brede Heroverweging	5
1.2.	De vervuiler betaalt.....	6
1.3.	Relance 2022	6
1.4.	Bos	7
1.5.	PFAS	7
1.6.	Luchtbeleidsplan, Vlaams Adaptatieplan en circulaire economie ..	8
2.	Energie en Klimaat.....	8
2.1.	Energie - Voornaamste werven 2022	9
2.2.	Klimaat.....	12
II.	Bespreking deel Omgeving en Natuur op 23 november	13
1.	Vragen en opmerkingen van de leden.....	13
1.1.	Vragen en opmerkingen van Mieke Schauvliege	13
1.2.	Vragen en opmerkingen van Leo Pieters	15
1.3.	Vragen en opmerkingen van Bruno Tobback	18
1.4.	Vragen en opmerkingen van Tinne Rombouts	20
1.5.	Vragen en opmerkingen van Freya Perdaens	23
1.6.	Vragen en opmerkingen van Steven Coenegrachts	24
1.7.	Vragen en opmerkingen van Stijn De Roo	25
1.8.	Vragen en opmerkingen van Gwenny De Vroe	25
2.	Antwoorden op de vragen door minister Zuhail Demir	27
3.	Aanvullende vragen en opmerkingen van de commissieleden	35
3.1.	Tussenkoms van Mieke Schauvliege	35
3.2.	Tussenkoms van Bruno Tobback	36
3.3.	Tussenkoms van Leo Pieters.....	37
4.	Repliek van minister Zuhail Demir	37
5.	Slotbemerkingen van de parlementsleden	38

III. Bespreking deel Energie en Klimaat van 24 november 2021	39
1. Vragen en opmerkingen van de parlementsleden	39
1.1. Vragen en opmerkingen van Sam Van Rooy	39
1.2. Vragen en opmerkingen van Robrecht Bothuyne	41
1.3. Vragen en opmerkingen van Staf Aerts	42
1.4. Vragen en opmerkingen van Bruno Tobback	43
1.5. Vragen en opmerkingen van Willem-Frederik Schiltz	44
2. Antwoorden op de vragen door minister Zuhale Demir	46
3. Aanvullende vragen en opmerkingen van de commissieleden	49
3.1. Tussenkoms van Bruno Tobback	49
3.2. Tussenkoms van Sam Van Rooy	49
3.3. Tussenkoms van Staf Aerts	51
4. Replik van minister Zuhale Demir	51
5. Slotbemerkingen	53
IV. Indicatieve stemming	54
Gebruikte afkortingen	55
Bijlagen: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie besprak op 17, 23 en 24 november het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 wat betreft de bevoegdheden Omgeving, Natuur, Energie en Klimaat van Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme (*Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 15/1*).

Ook het ontwerp van programmadecreet bij de begroting 2022 (*Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 986/1*) werd besproken. Daarover werd een afzonderlijk verslag uitgebracht (*Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 986/6*).

Ter voorbereiding van de bespreking van de begroting werd de leden gevraagd hun technische vragen op voorhand door te geven. De minister verstrekke hieromtrent een schriftelijk antwoord op 14 juni 2021. Dit antwoord is samen met de presentatie over de begrotingstoelichting van minister Zuhal Demir terug te vinden op de [dossierpagina](https://dossierpagina.vlaamsparlement.be) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(De vergadering van 17 november 2021 werd als hybride vergadering georganiseerd. De vergaderingen van 23 en 24 november 2021 werden als videoconferentie georganiseerd.)

I. Toelichting

1. Omgeving en Natuur

Minister *Zuhal Demir* stelt haar beleids- en begrotingstoelichting voor het begrotingsjaar 2022 voor. Dit document is een heus werkstuk van tweehonderd pagina's. De minister zal zich zoveel mogelijk beperken tot de essentie.

1.1. Vlaamse Brede Heroverweging

Zij start met het minder goede nieuws. De minister en haar administratie hebben deelgenomen aan de oefening van de Vlaamse Brede Heroverweging. De administratie heeft tijdens de Vlaamse Brede Heroverweging ernstig gekeken naar zowat alle uitgavenposten binnen de begroting. Deze oefening heeft meerdere maanden in beslag genomen en daaruit werden diverse beleidsaanbevelingen geformuleerd. De minister heeft daar rekening mee gehouden, ook al zijn besparingen nooit aangenaam. Er zit zeker een logica in de diverse voorstellen uit de Vlaamse Brede Heroverweging.

Er zullen geen subsidies meer zijn voor gemeentelijke RUP's die leiden tot bijkomend ruimtebeslag of verharding. Het dividend dat Aquafin uitkeert, wordt verlaagd, waardoor er 1 miljoen euro bespaard kan worden. Het parlement heeft recent een aanpassing aan de regelgeving rond investeringssubsidies voor leegstaande bedrijfsruimten goedgekeurd. Deze aanpassing wordt vertaald in een lagere uitgave van 1,1 miljoen euro. De uitkering van de subsidies voor de kringenverwerking bij Rendac wordt vanaf heden overgedragen naar het Departement Landbouw. De tussenkomst aan lokale besturen voor investeringen in maatregelen om materiaalkringlopen te sluiten, zoals de inmiddels verplichte herbruikbare bakers, wordt verlaagd. Dat bestaat al enkele jaren en veel lokale besturen maken er gebruik van, zodat het kan worden verlaagd. De tussenkomst voor wanbetalers bij de drinkwatermaatschappijen wordt verminderd. Het is immers onlogisch dat de belastingbetaler moet opdraaien voor niet-betalde facturen. Dat doet men ook niet voor andere nutsvoorzieningen. Daarnaast vraagt de minister dat de drinkwatermaatschappijen nog meer gaan samenwerken. Een goed voorbeeld hiervan is de samenwerking tussen water-link en Pidpa. Op basis van de Vlaamse Brede Heroverweging voert Vlaanderen hier een besparing door van 10

miljoen euro. Ten slotte worden ook de investeringssubsidies en de bijdragen voor polders en wateringen verlaagd met 1,2 miljoen euro.

1.2. De vervuiler betaalt

Aan de andere kant worden er een aantal extra ontvangsten voorzien vanuit het principe de vervuiler betaalt en het idee dat kosten die veroorzaakt worden, niet afgewenteld mogen worden op toekomstige generaties. Minister Demir wil alles op alles zetten om de afvalberg te verkleinen. Op basis van de Vlaamse Brede Heroverweging en gestoeld op de studies van VITO verhoogt ze daarom de heffing op de verbranding van bedrijfsafval. Die verhoging maakt het correct sorteren en recycleren aantrekkelijk en geeft ruimte aan spelers binnen de circulaire economie om innovatieve oplossingen uit te werken. Voor risicohoudend medisch afval en bepaalde andere stromen waarvoor vandaag geen andere verwerkingsmethode bestaat, is er uiteraard een uitzondering voorzien omdat het doel van deze heffing is om te sturen richting recyclage.

Tot op heden heeft het leger geweigerd om diverse heffingen zoals de heffing op waterverontreiniging en het gebruik van grondwater te betalen. De minister heeft aan de administratie de opdracht geven om deze achterstallige betalingen via juridische weg in te vorderen. Ze zullen de factuur moeten betalen.

1.3. Relance 2022

In het kader van de Blue Deal wordt maar liefst 197,4 miljoen euro vastgelegd in 2022. De Blue Dealinvesteringen zullen in 2022 focussen op de realisatie van de projecten rond natte natuur voor 80 miljoen euro, het promoten en uitbreiden van projecten inzake circulair watergebruik en slimme meetnetten voor 34,5 miljoen euro, de uitbouw van groen-blauwe infrastructuur in de open ruimte, de bebouwde ruimte en rond waterlopen voor 68,5 miljoen euro en de vlaggenschipprojecten voor 15 miljoen euro. Conform de filosofie van de Blue Deal zet de minister dus in op een breed gamma aan maatregelen. Die integrale benadering is essentieel: alleen zo kan men de droogte- en wateroverlastproblematiek structureel aanpakken. De initiatieven die de minister opsomde, tonen aan dat de Blue Deal geen theoretisch plan is, maar dat het de ambitie is om Vlaanderen weerbaar te maken tegen droogte en wateroverlast op het terrein. Er lopen heel wat projecten, dat is nodig. De taskforce rond de Blue Deal en droogte komt nog heel regelmatig samen. Men kijkt daarbij natuurlijk naar de meest kostenefficiënte projecten.

Minister Demir zet ook verder in op digitalisering. Dat is broodnodig, bij Aquafin werkt men op dit moment nog met oude softwarepakketten uit de jaren negentig. Ook de staat van de infrastructuur is onvoldoende in kaart gebracht. Daarom investeert Vlaanderen 4,5 miljoen euro in de digitalisering van Aquafin. Ook binnen Aquafin worden aanvullend middelen vrijgemaakt voor deze digitale transformatie.

Ook wordt er volgend jaar 2,8 miljoen euro extra geïnvesteerd in digitaliseringsprojecten bij de OVAM en de VLM. Binnen de OVAM wordt met MATIS een digitaal afvaltraceringssysteem verder vormgegeven met als doel meer zicht te krijgen op alle verschillende stromen en hun mogelijke toepassingen. Men wil zo nuttige informatie verzamelen ter ondersteuning van de transitie naar de circulaire economie, maar ook om efficiënter en gericht te kunnen handhaven. Bij de VLM gaat het over investeringen in een centraal digitaal loket Landinrichting; op die manier kunnen diverse procedures die nu nog op papier gebeuren, digitaal verlopen.

Eind 2022 zal de achterstand op de leegstandsdossiers volledig weggewerkt zijn met een extra inspanning van 7,5 miljoen euro. In 2022 zal men nog eens 23 miljoen euro investeren in het ontsnipperen van de Vlaamse open ruimte om zo meer plaats te geven aan natuur en biodiversiteit.

In 2022 vloeit er 55 miljoen euro naar de uitrol van de recyclagehub. De eerste call is opgestart en loopt tot 10 december. Er komt een verdere versnelde afbouw van asbest in scholen, in zorginstellingen en bij particulieren. De minister werkt daarom intensief samen met de lokale besturen en de sector om de burger zoveel mogelijk te ontzorgen.

1.4. Bos

In 2022 wordt opnieuw maximaal ingezet op het Bosuitbreidingsplan, er komt 4 miljoen euro extra. Daarnaast treft minister Demir ook al voorbereidingen voor de realisatie van 10.000 hectare extra bos tegen 2030. Voor extra natuur onder beheer wordt het budget opnieuw verhoogd met 1,25 miljoen euro.

In samenwerking met minister Diependaele werkt minister Demir verder aan de erkenning van de nationale parken Vlaanderen en landschapsparken, waarvoor al 1,65 miljoen extra beleidsbudget is voorzien. Begin 2022 zal ze een shortlist bekrachtigen van de kandidaat-nationaleparken en kandidaat-landschapsparken die in aanmerking komen voor een begeleidingstraject en de daaraan gekoppelde subsidies van 100.000 euro. Dit moet leiden tot de oprichting van vier nationale parken Vlaanderen en drie landschapsparken in 2023.

1.5. PFAS

De PFAS-problematiek van de afgelopen maanden toont aan hoe de gevoeligheid voor vervuilende stoffen terecht verhoogd is. In 2022 zal de minister dan ook inzetten op extra meet- en monitoringcampagnes en op een goede informatiedoorstroming tussen de relevante diensten zodat de nodige gegevens voorhanden zijn bij de juiste personen. Daarnaast zet ze verder in op het zo snel mogelijk onderzoeken van de locaties met de hoogste kans op ernstige verontreiniging met PFAS. Ze kijkt verder uit naar de rapporten van de opdrachthouder PFAS en de parlementaire onderzoekscommissie en zal onderzoeken hoe hun aanbevelingen het best meegenomen worden in het beleid ter zake. Beleid voeren vraagt een financiële inspanning. Afhankelijk van deze onderzoeken zal de minister in 2022 en volgende jaren haar verantwoordelijkheid nemen en zoveel mogelijk zelf de nodige budgetten vrijmaken.

Minister Demir werkt zelf proactief voorstellen uit om de Vlaamse regelgeving inzake polluenten te versterken waar mogelijk. Ook op Europees niveau trekt ze mee aan de kar voor een stringenter regelgevend kader inzake PFAS. Zij klopt bij haar Europese collega's aan om daar steun voor te krijgen. Daarnaast is het belangrijk dat Vlaanderen blijft inzetten op een kordate handhaving tegen bedrijven die de wetgeving niet naleven en die daardoor het leefmilieu in gevaar brengen.

Zij maakt verder werk van de herziening van de milieuregelgeving voor de veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof. Op basis van de verkregen inzichten uit het lopend plan-MER-proces organiseert de minister het openbaar onderzoek met het oog op de definitieve vaststelling van het PAS-programma door de Vlaamse Regering. Voor de realisatie van de doelstelling van de PAS wordt een provisie van 100 miljoen voorzien. Met de vaststelling van het definitieve PAS-programma zullen de beoordelingskaders van de NO_x-en en NH₃ ingang vinden ter vervanging van de ministeriële instructie van 2 mei 2021. Om de continuïteit van bedrijven met aflopende vergunningen te voorzien, werkt men waar nodig een overgangsregeling uit. Handhaving vormt doorheen het stikstofbeleid een belangrijk sluitstuk waar versterkt op wordt ingezet. De minister stemt af met Nederland over de aanpak van de stikstofopgave en volgt de evolutie van het Nederlands beleid nauw op, met het oog op een gelijk speelveld in de grensregio van Vlaanderen met Nederland. Binnen

Europa zit het stikstofprobleem vooral in Vlaanderen en Nederland, en een deel in de Povlakte in Italië.

1.6. Luchtbeleidsplan, Vlaams Adaptatieplan en circulaire economie

Minister Demir belicht de adaptatie, het luchtbeleidsplan en de circulaire economie. Zij werkt in 2022 verder aan de uitvoering van het Vlaams luchtbeleidsplan 2030 en voorziet in 2023 de eerste actualisatie van dit plan. Omdat voor de actualisatie van de nieuwe luchtkwaliteitsprognoses tijd nodig is, wordt dit in 2022 al voorbereid. De adviesraden en de andere bevoegde ministers zullen bij dit proces betrokken worden. De adviesraden werden gevraagd om al tegen 31 december 2021 advies te geven.

Vlaanderen ondervindt de gevolgen van een mondiale klimaatverandering. De minister geeft na goedkeuring door de Vlaamse Regering ook uitvoering aan het Vlaams Adaptatieplan als een allesomvattend en krachtadig plan om Vlaanderen weerbaar te maken tegen de effecten van klimaatverandering. Na de start in 2021, waarbij de nodige bouwstenen werden verzameld, zet ze in 2022 het traject naar de effectieve bouw van klimaatadaptatietools verder. Deze tools zullen, gekoppeld aan het klimaatportaal, toelaten om locatiespecifiek het potentieel van adaptieve maatregelen in beeld te brengen en zo lokale overheden ondersteunen bij het plannen en uitvoeren van hun lokaal adaptatiebeleid.

Vlaanderen is koploper inzake circulaire economie en ook in 2022 blijft men daar sterk op inzetten. Het Steunpunt Circulaire Economie zal worden verdergezet in 2022 en het partnerschap Vlaanderen Circulair zal nog versterkt worden via de uitwerking van de werkagenda's die per kringloop opgemaakt worden. De minister heeft de afgelopen jaren heel wat drempels in de regelgeving geslecht om de circulaire economie in Vlaanderen ten volle te laten ontwikkelen. Als er nog drempels zijn, zal men die aanpakken. Aan de federale collega's heeft de minister laten weten dat daar nog heel wat drempels in de weg liggen.

Er zullen volgend jaar stappen vooruit gezet worden met betrekking tot het beleidsplan Ruimte Vlaanderen. De minister verwacht nog deze maand de aanbevelingen van de taskforce Bouwshift. Hiermee rekening houdend legt minister Demir zo snel mogelijk de ontwerp-beleidskaders voor aan de Vlaamse Regering, die conform het regeerakkoord een concrete invulling zal geven aan duidelijke en korte kaders die uitvoering geven aan de strategische visie van het BRV.

2. Energie en Klimaat.

Minister Demir zegt dat de BBT Energie en Klimaat de strategische en operationele doelstellingen uit de beleidsnota's Energie 2019-2024 en Klimaat 2019-2024 bundelt. De begrotingsbesprekingen werden opgestart in het voorjaar van 2021. Deze BBT werd op 28 oktober 2021 ingediend in het Vlaams Parlement op het moment dat de besprekingen met betrekking tot het Vlaamse Energie- en Klimaatplan dus nog lopende waren. In het Klimaatplan zijn heel wat initiatieven opgenomen die in 2022 en latere jaren verder uitgewerkt zullen worden. Deze zijn dus nog niet in deze BBT opgenomen, maar worden meegenomen tijdens begrotingscontrole 2022 en verder. In de toelichting van vandaag zal de minister uiteraard ingaan op deze nieuwe initiatieven.

Het voorbije anderhalf jaar heeft de Vlaamse Regering werk gemaakt van de uitvoering van het VEKP. Uit het eerste voortgangsrapport blijkt dat heel wat VEKP-maatregelen ondertussen werden opgestart, maar de uitwerking zal in de komende jaren nog blijken. Dat neemt niet weg dat Vlaanderen nog heel wat tandjes moet bijsteken wat de emissies betreft. Binnen de Vlaamse Regering zijn daarom gesprekken gevoerd over bijkomende maatregelen om de Vlaamse klimaatdoelstelling

mogelijk te maken. Op 5 november 2021 werd het Vlaams Klimaatplan goedgekeurd, met een extra pakket aan maatregelen, waardoor de broeikasgasreductie is opgeschroefd naar 40 procent.

2.1. Energie - Voornaamste werven 2022

2.1.1. *Renovatieactiviteit structureel verhogen*

De maatregelen betreffen het volgende. De renovatie van niet-residentiële woningen was al verplicht. Ze moeten naar label C evolueren en daar staat geen premie tegenover. Die 300 miljoen euro in het kader van de relance inzake renovatie gaat dus niet naar de tertiaire sector maar naar de gezinnen en particulieren. Dat was een bewuste keuze. De renovatieactiviteit moest structureel verhogen: dat ligt in de lijn van de ambities van de langetermijnrenovatiestrategie richting 2050. Er moet aan begonnen worden. De minister zal daarvoor uiteraard de bestaande instrumenten in 2022 verderzetten, dat zijn onder meer de EPC-labelpremie, de verhoogde energieprijzen in combinatie met asbestverwijdering en voor klanten op uitsluitend nachttarief, de 0 procentenergielening, de noodkoopleningen, het renteloze renovatiekrediet, de sloop- en heropbouwpremie. De noodkoopleningen doen het niet goed, helemaal niet, hoewel er heel wat mensen nood aan hebben. Er komen gesprekken met de OCMW's. Mogelijks komt de minister nadien naar de commissie om te zien hoe de middelen besteed zullen worden; er is immers een extra 20 miljoen euro in het kader van het relanceplan. Dat moet nog bij die mensen geraken. Dit wordt dus vervolgd.

In 2022 komt er een belangrijke vernieuwing die de afgelopen twee jaar intensief werd voorbereid: Mijn VerbouwPremie, de integratie van de energie- en woningkwaliteitspremies. Hiermee realiseert Vlaanderen een betere dienstverlening voor de burgers, een hogere transparantie en meer administratieve eenvoud. Een veel bredere groep van gezinnen met een lager inkomen zal recht hebben op een hogere premie, net als de middeninkomens. Vroeger werd vooral gekeken naar de statuten, nu naar de inkomens. Zo kunnen ook werkenden aan bod komen. Het wordt bovendien veel eenvoudiger met één loket.

De renovatieverplichting van woongebouwen geldt vanaf 1 januari 2023. De voorbereiding kan nu al starten. De focus ligt op nieuwe eigenaars van energieverbruikende woongebouwen – label E of hoger tot EPC-label D – die binnen de vijf jaar na notariële overdracht beginnen te renoveren. De overheid spreekt zich niet uit over de precieze maatregelen. Vaak begint dat bij isolatie, goed inpakken enzovoort. Het pakket van maatregelen bestaat al. De Vlaming zal vooral naar isolatie en dubbel glas kijken om tot label D te komen. Er is een bijsturing van de huidige 0 procentenergielening voor zittende eigenaars. Het leenbedrag zal worden verhoogd naar 50.000 euro, de looptijd wordt verlengd van 10 jaar naar 25 jaar en een grotere doelgroep zal in aanmerking komen.

Als flankerend beleid voor deze renovatieverplichting wordt het toepassingsgebied van het renteloos renovatiekrediet en van de energielening+ uitgebreid zodat vanaf 1 januari 2023 ook niet-energiezuinige woningen die binnen de 5 jaar tot label D gerenoveerd worden van een renteloos krediet tot 20.000 euro kunnen genieten. Voor renovaties tot label A, B of C zal er gedurende tien jaar een negatieve rente aangeboden worden, om een extra stimulans te geven. Men krijgt dan iets extra's boven op de lening.

2.1.2. *Omslag naar duurzame verwarming maken*

Naast het verhogen van de renovatieactiviteit moet de shift naar duurzame verwarming versnellen. De verplichting bestond al voor bedrijven en handelszaken: zij moeten naar een C-label. Voor de particuliere woningen is een tijdspad

uitgestippeld. Het is logisch om te beginnen bij de meest energieverblindende woningen richting D-label. Wie meer wil doen, wordt daarvoor beloond. Minister Demir belicht hierbij de uitfasering van fossiele brandstoffen in nieuwbouw vanaf 2026; de technologie van warmtepompen staat op punt, voor nieuwbouwwoningen is het interessant, maar het kost veel geld; 70 tot 80 procent kiest voor aardgas omdat het goedkoper is. De overheid zal moeten bijspringen. Omdat het nog zo duur is, werd de datum verschoven naar 2026. Dat biedt meteen de gelegenheid om aan de VREG om een voordelig distributietarief te vragen voor eigenaars van warmtepompen.

De fossiele subsidies voor de wkk-installaties worden verder afgebouwd. De investeringspremie voor kwalitatieve micro-wkk-installaties op fossiele brandstoffen wordt vanaf 1 januari 2022 geschrapt. De certificatensteun voor nieuwe of ingrijpend gewijzigde wkk-installaties op fossiele brandstoffen wordt in 2023 stopgezet. Tot slot zal de maximaal decretaal bepaalde kost van 250 euro voor de aansluiting op het aardgasnet vanaf 1 juli 2022 eveneens geschrapt worden voor nieuwbouwwoningen. Dit is op dit moment een indirecte subsidie voor fossiele brandstoffen van jaarlijks ongeveer 34 miljoen euro. Vanaf 2023 wordt ingezet op de wkk-installaties. Dat zal richting 2030 jaarlijks ongeveer 170 miljoen euro ademruimte geven.

2.1.3. Transitie naar CO₂-arme industrie en ondernemingen ondersteunen

In 2022 gaat minister Demir voor de verlenging van de vrijwillige EBO's, die vanaf 2023 zullen gelden. Zij zal het overleg met de sectoren verderzetten. Het ambitieniveau van het EBO-instrument wordt verhoogd. Op basis van de ervaringen uit de vorige rondes leert men dat de maatregel interessant is, en die wordt verbreed naar andere doelgroepen en thema's.

Om nog meer bedrijven aan te zetten om hun energiebesparingspotentieel te realiseren, komt er een verstrengd wetgevend kader voor niet-energie-intensieve ondernemingen, dat in 2023 in werking zal treden. De minister zal de huidige premie na de audit voor ondernemingen hervormen. Dit moet ondernemingen aanzetten om meer energiebesparende investeringen – die niet verplicht zijn – uit te voeren met een lagere rendabiliteit. Ook het afsluiten van vrijwillige sectorfederatieovereenkomsten wordt aangemoedigd. De minister verwacht veel van de EBO's. Dat is niet gemakkelijk, de gesprekken verlopen wat moeizamer. Niemand vindt het plezierig om energiebesparende maatregelen te nemen, maar er zit nog heel wat potentie bij de bedrijven om inspanningen te leveren. Zij zullen een groot deel van de koek voor hun rekening moeten nemen.

Ten slotte wordt bij ondernemingen en niet-residentiële afnemers, aangesloten op lage en middendruk, naar analogie met de huidige energieheffing op alle afnamepunten van elektriciteit, een gedifferentieerde aardgasheffing ingevoerd vanaf 1 augustus 2022. Dat moet nog verder worden uitgewerkt: wie, hoe en wat? De jaarlijkse inkomsten uit deze heffing zullen worden gebruikt voor een taxshift van elektriciteit naar aardgas ten behoeve van de gezinnen.

2.1.4. Hernieuwbare energieproductie verhogen en inschakelen in slim net

Het aandeel hernieuwbare energie in de Vlaamse energiemix moet omhoog. Het elektriciteitsnet moet klaar zijn voor de toekomst en om kunnen gaan met de hogere aandelen hernieuwbare energie, meer warmtepompen en elektrische voertuigen. De minister wil daarvoor investeren, zeker in zonnepanelen. Bij particulieren is er nog wat werk, maar de laatste maanden zijn er lichtpunten. Er is een hele campagne opgezet om het vertrouwen daar te herstellen. Ook zonnedelen is wettelijk geregeld. Dat is een goed plan. Voor de EBO's is er nog veel oppervlakte vrij; zeker bij de bedrijven zijn er nog veel mogelijkheden om zonnepanelen te zetten. De minister gaat aan de slag om dat mogelijk te maken. Ze had gesprekken met

heel wat bedrijfsleiders die het allemaal heel interessant vinden. Sommigen gaan hun werknemers een voordeel in natura geven als ze de opgewekte zonne-energie niet meer kunnen gebruiken, 's avonds of zo. Minister Demir vindt dat een heel goed voorstel. Zij zal die bedrijven zeker ondersteunen.

Vóór eind dit jaar zal de minister een Warmteplan 2025 voorleggen aan de Vlaamse Regering, met acties om het aandeel groene warmte in de energiemix te verhogen. Ze blijft investeren in hernieuwbare energie in 2022. De PV-premie voor huishoudelijke installaties wordt in 2022 verdergezet, en zal qua premiehoogte gelijk blijven aan die van 2021. Na de pandoering van het Grondwettelijk Hof waren de mensen wat afwachtend. Dat was een logische reactie. Het is dan ook maar correct om de premiehoogte te behouden. Er komen drie nieuwe calls groene stroom en twee nieuwe calls groene warmte.

Om de flexibiliteit van het net te verhogen, zal de minister in 2022 een Flexibiliteitsplan 2025 voorleggen aan de Vlaamse Regering. Concreet wil ze met het Flexibiliteitsplan 2025 bestaande drempels wegwerken die nu een verdere flexibilisering van het energiesysteem tegenhouden. Het gaat bijvoorbeeld om stimulansen voor dynamische prijscontracten, slim laden van elektrische voertuigen, een verhoogd zelfverbruik op momenten dat massaal stroom geïnjecteerd wordt, een actieve deelname van netgebruikers in de stabiliteit van de elektriciteitsnetten maar uiteraard ook sensibilisering, draagvlak en informatieverbreiding. Dit Flexibiliteitsplan 2025 wordt extra belangrijk in het kader van de leveringszekerheid van elektriciteit in 2025 en later.

2.1.5. Energiefactuur verder onder controle houden en taxshift bewerkstelligen

Het regeerakkoord stelt als duidelijke ambitie dat de meerkosten op de elektriciteitsfactuur niet verder mogen toenemen als gevolg van het Vlaamse beleid. Het beperken en, waar mogelijk, het verlagen van de beleidskosten op de elektriciteitsfactuur is een essentiële stap om de transitie naar warmtepompen en dergelijke te ondersteunen.

In 2022 zullen circa 200 miljoen euro beleidskosten eenmalig uit de elektriciteitsfactuur verdwijnen, onder meer via de opkoop van 147 miljoen euro groenestroomcertificaten bij de netbeheerders en een vergoeding van de elektriciteitsdistributienetbeheerders van 40 miljoen euro voor de financiering van de REG-openbare dienstverplichting. Samen zorgt dit voor een verlaging van de elektriciteitsfactuur voor een gemiddeld gezin.

Verder worden stappen gezet om de elektriciteitsfactuur structureel te verlagen door de versnelde uitfasering van de wkk-steun op fossiele brandstoffen vanaf 2023. Dit levert op kruissnelheid een verlaging van de elektriciteitsfactuur van 170 miljoen euro op en de uitfasering van de lokale heffingen op masten en sleuven tegen ten laatste 1 januari 2026 levert een verlaging van de elektriciteitsfactuur van 11 miljoen euro op. De inkomsten die vrijkomen door de afschaffing van de indirecte subsidies voor de aansluiting op het aardgasnet – 34 miljoen euro – en de invoering van een aardgasheffing bij niet-residentiële gebruikers zullen worden gebruikt voor een verdere taxshift van elektriciteit naar aardgas. Dat zijn allemaal logische en goede stappen om de shift voor te bereiden.

2.1.6. Governance voor het energie- en klimaatbeleid versterken

Tot slot hoopt de minister een goed akkoord te bereiken inzake de intra-Belgische lastenverdeling van de energie- en klimaatdoelstellingen 2021-2030. Op die manier is er een duidelijk kader, waar elke entiteit volop zijn schouders onder kan zetten. De Waalse collega Henry neemt daarin de lead en doet dat volgens minister Demir zeer goed. Ze zal eveneens het gesprek aangaan met de federale overheid.

Om het Vlaams Klimaatplan te realiseren, is er namelijk nood aan de verlenging van de 6 procent-btw-korting voor sloop en heropbouw voor het hele Vlaamse grondgebied en een evenwichtige en coherente taxshift. Die gesprekken zullen de komende maanden veel tijd in beslag nemen, maar het is goed om die te voeren.

2.1.7. Vlaamse Veerkracht

Inzake de Vlaamse Veerkracht wordt deze legislatuur bijna 400 miljoen euro voorzien voor bijkomende ondersteuning van het energiebeleid, waarvan 64,3 miljoen euro in 2022. Alle projecten zijn ondertussen in uitvoering en zitten grotendeels op schema. De voortgang wordt op regelmatige basis opgevolgd en gepubliceerd op de website van de Vlaamse Overheid.

2.2. Klimaat

In het Vlaams Klimaatfonds wordt langs ontvangstenzijde een ESR-ontvangst van circa 247 miljoen euro ingeschreven. Hierbij wordt rekening gehouden met volgende parameters: een Vlaams aandeel van 52,76 procent van de Belgische veilinginkomsten wordt verondersteld in afwachting van een nieuw te onderhandelen samenwerkingsakkoord over de intra-Belgische lastenverdeling; een verminderd Vlaams veilingvolume ten gevolge van de werking van de marktstabiliteitsreserve en de gebruikte ETS-flexibiliteit; en een stijging van de geraamde marktprijs voor de ESR-periode 2022 van 50 euro per ton ten opzichte van het gemiddelde van 29,18 euro per ton vorig jaar.

Tot en met 2021 kwamen de inkomsten binnen op het Vlaams Klimaatfonds. Sinds 1 januari 2021 zijn er geen effectieve ontvangsten meer te verwachten van de veilingopbrengsten emissierechten in het Vlaams Klimaatfonds door het ontbreken van een interfederaal samenwerkingsakkoord. Deze worden voorlopig geparkeerd op een rijksrekening tot er een samenwerkingsovereenkomst is tussen de regio's. Eenmaal het nieuwe samenwerkingsakkoord gesloten is, worden deze ingeschreven op het Klimaatfonds.

Het Vlaams klimaatbeleid stopt natuurlijk niet. Daarom wordt er voor 2022 een provisie gecreëerd met de verwachte inkomsten zodat de Vlaamse Regering verder kan werken aan de uitvoering van haar klimaatplannen. Het komend jaar zal Vlaanderen een provisie van circa 177 miljoen euro gebruiken voor zijn klimaatbeleid.

Voor de vrije beleidsruimte is het principe van de cofinanciering ingevoerd. Dat is goed, dat maakt het budget ineens veel groter. De vrije beleidsruimte van het Klimaatfonds zal in 2022 opnieuw ingezet worden als hefboom voor de financiering van Vlaamse maatregelen in de niet-ETS- en de LULUCF-sectoren. In dat verband werd op 29 oktober een nieuw bestedingskader goedgekeurd. De cofinanciering door het Vlaams Klimaatfonds wordt vanaf 2022 berekend op basis van overheids-kostenefficiëntie in plaats van maatschappelijke kostenefficiëntie. Dit leidt tot een nog efficiëntere inzet van de middelen van het Vlaams Klimaatfonds. De doelstelling is de broeikasgassen te reduceren.

Ook binnen de reguliere energiekredieten gaat de minister verder op het investeringsplan met onder andere premies en leningen. Ten slotte werden nog volgende technische aanpassingen doorgevoerd: het benodigde budget voor de retroactieve investeringspremie daalt, omdat de kostprijs hiervan grotendeels in 2021 gedragen wordt. De vergoedingen aan de netbeheerders worden verhoogd, onder meer om de energiefactuur van de burger te laten dalen, zoals eerder aangehaald. De provisie voor de aankoop van hernieuwbare energiestatistieken wordt vanaf 2022 ingeschreven in het beleidsveld Energie en niet langer bij Financiën en Begroting.

De minister hoopt dat deze beleidsverklaring grond is voor een vruchtbaar en degelijk debat.

II. Bespreking deel Omgeving en Natuur op 23 november

De *voorzitter* stelt dat de toelichting bij de begroting op 17 november 2021 is gebeurd. Op 23 november volgt nu de bespreking van het deel Natuur en Omgeving. Op 24 november bespreken de commissieleden het deel Energie en Klimaat van de BBT, om er nadien over te stemmen.

1. Vragen en opmerkingen van de leden

1.1. Vragen en opmerkingen van Mieke Schauvliege

Nu de legislatuur bijna halfweg is, is voor *Mieke Schauvliege* de tijd van mooie woorden voorbij. Minister Demir beloofde heel wat: de bouwshift, 4000 hectare extra bos, 20.000 hectare natuur en natuurbeheer, een oplossing voor het stikstofprobleem. Maar er zijn nog een aantal andere dingen gebeurd in 2021. Er kwam een waterbom ten gevolge van de klimaatverandering. Er waren juridische uitspraken: het stikstofarrest, het grondwaterarrest en het zonnepanelenarrest. Last but not least brak de PFAS-PFOS-crisis uit en kwam het kapotbespaarde en uitgebeende milieubeleid aan het licht.

Het zijn dus heel wat uitdagingen. De commissie verwacht dat er antwoorden zitten in de BBT. Wat de PFAS-PFOS-crisis betreft is het wachten op de antwoorden van de bevoegde commissie om tot actie over te gaan, maar Mieke Schauvliege ontwaart toch al een aantal tendensen. Ondanks de pogingen om het omgekeerde te doen geloven, heeft Vlaanderen duidelijk te weinig proactief op het PFAS-PFOS-beleid ingezet. PFAS werd niet opgenomen in de oorspronkelijke beleidsnota, de gevraagde middelen bleven achterwege. Er is een inhaalbeweging ingezet sinds de zomer, die is opgestart en in deze BBT zit. Dat noemt de spreker alvast een goed begin.

De verdere uitbouw van het Steunpunt Milieu en Gezondheid stelt dan weer teleur. Het steunpunt wordt niet versterkt, integendeel, het budget is sinds 2016 met 45 procent afgenomen. Verder zou de minister investeren in allerlei databanken en koppelingen, maar dat is zoals investeren in brandblusapparaten en niet in een brandalarm. Mieke Schauvliege vraagt om extra aandacht voor de gezondheid.

Een andere opmerking uit de PFAS-PFOS-commissie is dat het milieubeleid steeds meer aan de sector wordt overgelaten, zonder een goed werkende controle en opvolging vanuit de overheid. Zelfregulering is het motto, maar dat blijkt niet altijd succesvol. Bodemsaneringsdeskundigen, MER-deskundigen en de Grondbank spelen een sleutelrol. Maar deze worden betaald door de sector en meestal is er geen controle. Een grondige evaluatie van de vergunningverlening en van al die partners is nodig. Mieke Schauvliege vraagt dat de overheid weer de leiding neemt en dat de vlotte vergunningverlening vervangen wordt door een vergunning met garantie op een gezonde leefomgeving. Er is sprake van planning, aanpassingen van de MER-procedure, evaluatie van de omgevingsvergunning, responsabilisering van de vergunningverlener, uitbouw van een databank: allemaal nuttige initiatieven, maar de burger krijgt geen garantie op een gezonde leefomgeving. Dat is de absolute basis. De beschikbare milieugebruiksruimte moet het uitgangspunt zijn. Zal de minister die ruimte als uitgangspunt gebruiken bij de herwerking van het vergunningverleningssysteem?

Voor Mieke Schauvliege is het gebrek aan middelen voor personeel de grootste ontgoocheling uit de PFAS-PFOS-commissie. Er werd van bij de start van de legislatuur een besparing afgesproken van 5 procent op het aantal mensen. Voor Omgeving moeten 181 medewerkers afvloeien. Uit de hoorzittingen bleek dat dit een besparing te veel is: er worden fouten gemaakt, expertiseopbouw is niet mogelijk, dossiers glippen tussen de mazen van het net. De minister-president beloofde in

de Septemberverklaring om dit op te lossen. Men zou meer personeel voorzien waar nodig.

Begin november werd in de Vlaamse Brede Heroverweging voorgesteld om te gaan insourcen. Dat zou zelfs geld opbrengen. In dit budget gebeurt het omgekeerde. De besparingsdrift wordt voortgezet. De minister zou nu tien extra inspecteurs voorzien. Dat is goed, maar de technische gegevens tonen aan dat de toestand erger is dan gedacht. Er zijn geen 181 medewerkers bespaard, het zijn er al 218. Uiteraard zit de administratie op haar tandvlees. Groen roept op om de geplande besparing van 2022 te schrappen. Men is het erover eens dat de minister nu niet kan beslissen welke middelen waarnaartoe gaan. Dat vraagt een grondige analyse en audit. Het is belangrijk om de besparing als signaal te bevroren. Groen heeft een amendement (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 15/2) ingediend om de besparingen bij de VMM, de OVAM, het Departement Omgeving en het INBO ter waarde van 1,8 miljoen euro te bevroren. Zo krijgt de minister meer armslag wanneer de analyse gemaakt is.

In februari 2021 was er een stikstofarrest. De minister wist dat er een bom zou ontploffen. Groen heeft daar van in het begin voor gewaarschuwd. Oorspronkelijk dacht de minister daar anders over. Groen heeft jammer genoeg gelijk gekregen. De minister kondigde een PAS-regeling aan tegen eind 2021, met een openbaar onderzoek tegen de zomer. Het is eind 2021 en er is nog geen akkoord. De landbouwsector zit op slot. De landbouworganisaties kondigden vandaag een betoging aan op 1 december. De industrie dreigt op slot te gaan want de industriële instructie van de minister is heel streng en voor interpretatie vatbaar. Dat maakt de voorlopige instructie nog wankeler. De minister voorziet in haar budget 100 miljoen euro provisie. De Brede Heroverweging spreekt echter van 2 miljard euro of 200 miljoen euro per jaar tot 2030. Wanneer gaat die PAS echt van start? Voorziet de minister een scenario voor het moment dat de instructie toch vernietigd zou worden en er nog nieuwe PAS-regeling is? Er zijn rechtszaken aangespannen. Hoe zal de minister het verschil tussen die 100 miljoen euro en de 200 miljoen euro tot 2030 invullen?

Welke initiatieven voorziet de minister om gevolg te geven aan het grondwaterarrest? Mieke Schauvliege vond daarover weinig terug.

De waterbom in Wallonië had weinig gevolgen voor Vlaanderen, maar het is een serieuze waarschuwing. Het antwoord is ontharding en de bouwshift. De minister heeft in het begin van de legislatuur een Instrumentendecreet, beleidskaders en een afbakening van de watergevoelige openruimtegebieden aangekondigd, maar niets daarvan is al werkelijkheid. Wanneer zal de minister erin slagen om deze initiatieven op te starten?

De bosuitbreiding is positief. Daar zijn resultaten behaald. Er zijn een aantal bakens verzet, de neuzen staan in dezelfde richting. Het resultaat is nog nietenderend: slechts 282 hectare van de 4000 zijn gerealiseerd. Maar er worden alvast stappen gezet. Maar bosuitbreiding en -behoud gaan hand in hand. Het is belangrijk om initiatieven te nemen inzake bosbehoud. De minister plant een Bosuitbreidingsdecreet en wil de gemeentes die ontbossingen toestaan zelf laten instaan voor een boscompensatie. Het boscompensatiefonds zal worden opgedeeld in kleinere stukjes en de verantwoordelijkheid wordt doorgeschoven naar de vergunningverlener. Dat is geen goed antwoord. Het lijkt veel belangrijker om de regelgeving op het kappen van bomen strenger te maken zodat de lokale besturen meer handvaten hebben om ontbossing te vermijden dan om aan het boscompensatiefonds te morrelen. Ze vraagt naar de regeling om bos te behouden. Dat staat niet in de nota.

Een van de paradepaardjes van minister Demir is het afvalbeleid. Ze heeft al meerdere keren een evaluatie van de zwerfvuildoelstellingen aangekondigd tegen eind

2021. Ze heeft een statiegeld- of een ander retoursysteem beloofd als de doelstellingen niet worden gehaald. In de nota staat daar niets over. Hoe komt dat? Welke initiatieven zal de minister nemen in 2022 om het systeem in te voeren en operationeel te maken tegen begin 2023?

Opmerkelijk is dat de minister alle subsidies voor investeringen in afhaalpreventie aan lokale besturen schrapt. Van de jaarlijkse 5,5 miljoen euro schrapt de minister 5 miljoen euro op termijn. Dat is bijna alles. Die keuze is onbegrijpelijk voor Mieke Schauvliege. De doelstelling is immers om tegen 2028 naar 107,5 kilogram restafval per inwoner te gaan. Dat is enorm, momenteel bedraagt het restafval 143 kilogram per inwoner. Waarom schrapt de minister deze subsidies? Hoe denkt ze de vooropgestelde doelstelling van het nieuwe afhaalplan te halen?

Voor Mieke Schauvliege heeft de minister heel veel goede ideeën, maar de tijd tikt. Het wordt stilaan tijd om de balans op te maken. De minister zorgde voor dynamiek in het natuur- en milieubeleid. Ze kondigde heel wat aan, maar de beleidsmaatregelen blijven uit. 2022 is het jaar van de waarheid. Een degelijke stikstofregeling, echte bosuitbreiding, een bouwshift, ruimte voor water en natuur, bescherming tegen de klimaatverandering en statiegeld zijn echt nodig. De minister krijgt daarvoor alle steun van Groen, maar het moet nu eindelijk vooruitgaan.

1.2. Vragen en opmerkingen van Leo Pieters

Volgens *Leo Pieters* versnipperd minister Demir in haar toelichting rond Justitie en Handhaving de Vlaamse handhavingsbevoegdheden binnen de administraties. Op 1 januari 2022 geeft ze een startschot voor het nieuwe Agentschap Justitie en Handhaving binnen het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken, waarin ze onder meer een algemeen handhavingsbesluit wil treffen. Hoe verhouden deze handhavingsplannen zich ten opzichte van het handhavingsbeleid binnen het domein Omgeving? In welke mate zullen deze plannen zich op het vlak van Justitie en Handhaving budgettair vertalen? Welke invloed hebben deze plannen op de begroting Omgeving?

In welke mate zal het personeel van de verschillende handhavingsdiensten binnen Omgeving – al dan niet op vrijwillige basis – worden ingezet in de Algemene Cel Handhavingsbeleid van het nieuwe Agentschap Justitie en Handhaving?

De minister beloofde tegen het einde van de legislatuur 4000 hectare extra bos. Nu voegt ze 4 miljoen euro extra toe aan het budget. Waarom is dat? Wat loopt er in het beleid fout waardoor ze met de toenmalige begroting die 4000 hectare extra bos niet haalt?

In de PAS-begroting zit een surplus terwijl er nog geen PAS-regeling is. Waar komt dat ineens vandaan? Is dat gewoon voorzienigheid? De Vlaamse Regering sleurt dit al jaren mee. Wanneer komt die definitieve PAS-regeling er? Hoeveel zal die kosten voor de Vlaamse belastingbetaler? Werd daar bij de aanvang van de legislatuur rekening mee gehouden? Nu kent de minister 100 miljoen euro extra toe, en dan nog onder de noemer provisie. Er is nog steeds geen zekerheid over het kostenplaatje. Hoe komt het dat de minister van Omgeving – samen met de hele Vlaamse Regering – nog steeds niet weet hoeveel dit gaat kosten voor de Vlaamse belastingbetaler? Hoe komt het dat dit bedrag niet bij aanvang van de legislatuur werd opgenomen en ingeschreven? Welke kosten zal die 100 miljoen euro moeten dekken in de geplande definitieve PAS-regeling terwijl die er nog helemaal niet is?

De uitbouw van de Vlaamse parken en landschappen werd reeds als doelstelling opgenomen in de initiële beleidsverklaring en -begroting bij aanvang van de legislatuur. Men zit halfweg en het is twijfelachtig hoeveel van de beoogde Vlaamse parken en landschappen de minister effectief zal kunnen realiseren. Toch vraagt

en krijgt ze nog eens 1,65 miljoen euro extra voor deze doelstelling. Waarom is dat? Waarom volstond het oorspronkelijke budget niet? Welke onvoorziene kosten moet deze 1,65 miljoen euro dekken? Intussen is duidelijk dat de uitbouw van de Vlaamse parken en landschappen een enorme hypotheek zal leggen op de ontwikkelingsmogelijkheden en weerbaarheid van de Vlaamse landbouwbedrijven in of nabij zo'n park of landschap. Op welke manier zal de minister die bedrijven compenseren? Wat is de grootte van de budgettaire impact? Werd met deze impact reeds rekening gehouden of is het een extra kostenplaatje dat er tegen het einde van de legislatuur bijkomt?

In de begrotingstoelichting maakt de minister in cryptische bewoordingen gewag van omvangrijke bijkomende inspanningen ten bedrage van maar liefst 209,3 miljoen euro in uitvoering van het plan Vlaamse Veerkracht dat buiten de budgetten van de begroting 2022 zal vallen. Wat moet men daaronder verstaan?

Binnen de Blue Deal waren digitaliseringsprojecten bij Omgeving, verbetering en verduurzaming binnen Ruimtelijke Ordening en uitbouw circulaire economie reeds opgenomen in de initiële beleidsverklaring en -begroting. Plots wordt hier 3,7 miljoen euro extra begroot onder de noemer 'bijkomende uitgaven relanceplan', die de Vlaamse belastingbetaler zal moeten ophoesten. Het relanceplan wordt blijkbaar aangegrepen om de kaduke begroting van bij de aanvang van de legislatuur alsnog recht te trekken op de kap van de belastingbetaler. Leo Pieters vraagt zich af waarom al deze extra's nodig zijn.

In de toelichting van de begroting merkt de minister terecht op dat de PFAS-crisis het afgelopen jaar aantoonde dat de link tussen Omgeving en Gezondheid van bijzonder belang is. Het onderzoek van humane biomonitoring zal verder worden opgezet, specifiek gericht op de omgeving van 3M. Dergelijk onderzoek kost de belastingbetaler handenvol geld. Met artikel 54 van het decreet Preventief Gezondheidsbeleid van 21 november 2003 beschikt de Vlaamse Regering over een instrument om bij de vervuiling door 3M Belgium een financiële bijdrage op te eisen waarmee een onderzoek volledig op kosten van de vervuiler kan worden gefinancierd. Heeft de minister van Omgeving samen met de leden van de Vlaamse Regering intussen reeds gebruikgemaakt van deze decretale toepassing? Zo ja, welk bedrag werd ondertussen reeds opgeëist bij vervuiler 3M?

Inzake de bouwshift zijn de hertekening van de Vlaamse ruimtelijke ordening en het ruimtegebruik steeds maar doorgeschoven naar de volgende regering, eerst onder de naam betonstop en nu onder de naam bouwshift. Dat stort intussen vele tienduizenden Vlamingen in onzekerheid. De minister werkt hier nog steeds aan. Wat is de concrete stand van zaken? Zal op dit punt eigenlijk nog iets worden gerealiseerd tijdens deze legislatuur? Wat zijn de huidige geraamde kosten? Hoe zullen deze kosten budgettair verwerkt worden?

De minister blijft inzetten op slimme verdichtingsprojecten in combinatie met de creatie van oases en stilte- en rustgebieden. Op basis van de Statbel-gegevens is in het laatste decennium jaarlijks alleen al aan netto-migratiesaldo een inwonersaantal van een doorsnee Vlaamse provinciestad bijgekomen, boven op de natuurlijke bevolkingsaan groei. De Vlaamse Regering moet nu toch stilaan beseffen dat ze het liedje van slimme verdichting niet kan blijven zingen. Alle oases van stilte en rust zullen dichtgebouwd zijn. Wat gaat de minister met de Vlaamse Regering en in samenspraak met de Federale Regering doen om een einde te maken aan de ongebreidelde migratie?

De ontvangst van de inning van de milieuboetes fleurt de minister op tot 250.000 euro met de vermelding dat dit het resultaat is van de efficiëntiemaatregelen die nu pas volop beginnen te renderen. In haar beleidsnota Justitie en Handhaving kondigt ze echter aan dat een deel van de administratieve milieuboetes die door

het Vlaamse Gewest worden geïnd en integraal aan de Vlaamse overheid toekomen, op termijn naar de lokale besturen zullen vloeien. Dit zal budgettair tot een niet te verwaarlozen inkomstenverlies leiden voor de Vlaamse overheid. Wat is de stand van zaken van deze geplande hervorming inzake de bestemming van de geïnde milieuboetes? In welke mate en op welke wijze wordt met het inkomstenverlies rekening gehouden?

In 2021 werden door de OVAM maar liefst 269.601 bodemattesten afgeleverd. Na indexering in juni bedraagt de prijs voor zo'n attest 55 euro. Deze indexering zal aan de Vlaamse overheid een meeropbrengst van 260.000 euro opleveren. Het zijn bedrieglijke inkomsten die op de kap van de Vlaamse bevolking worden verworven. In het merendeel van de gevallen krijgt die burger dan nog een blanco bodemattest. Dat wordt zo uitgereikt door de OVAM. Verder wordt geen informatie ter beschikking gesteld over de bodemgesteldheid van het perceel waarop het attest betrekking heeft. Is de minister van Omgeving bereid om een billijkere en correctere prijsbepaling van de OVAM-bodemattesten in te voeren, zodat de burger met een blanco bodemattest, dat hem geen enkele zekerheid geeft over de verontreinigingstoestand van het perceel, slechts een minimaal beperkt bedrag verschuldigd zou zijn?

Een emissievrij voertuigenpark legt de minister zichzelf op. Vanaf 2030 zijn alle verkochte personenwagens koolstofarm, waarvan minstens de helft emissievrij. Hiermee wil ze volop inzetten op de elektrificatie van het personenwagenpark in Vlaanderen. Vanuit de commissie Leefmilieu is intussen bekend dat elektrische wagens veel zwaarder zijn met aanzienlijke bandenslijtage en de verspreiding van microplastics in het milieu tot gevolg. Nog volgens deskundigen zit het probleem vooral in de goedkope, weinig kwalitatieve autobanden die veelal buiten de EU worden geproduceerd. Dergelijke negatieve milieu-impact kan worden teruggedrongen door enkel kwaliteitsvolle banden op de markt toe te laten. Welke stappen zal minister Demir – in samenspraak met de Federale Regering en de EU – daarvoor nemen om enkel kwalitatieve banden toe te laten op de Vlaamse, Belgische en Europese markt als milderende maatregel voor de gevolgen van een emissievrij wagenpark?

De minister zal in 2022 voorstellen doen rond duidelijke regels voor de installatie, het onderhoud en de periodieke goedkeuring van huishoudelijke houtverwarmingsinstallaties. Welke beleidskeuzes maakt ze ten aanzien van de talrijke Vlaamse gezinnen die voor de gezelligheid en sfeer – naast hun hoofdverwarming op gas, elektriciteit of stookolie – af en toe gebruikmaken van een open haard of haardcassette?

De minister zal uitvoering geven aan het gebiedsgerichte Wolvenplan Noord-Limburg en verder werken aan preventie, met bijkomende inzet via de samenwerkingsovereenkomst met het Wolf Fencing Team Belgium. Uit een antwoord op zijn schriftelijke vraag blijkt dat de kosten voor opvolging en het onder controle houden van wolvenroedels in Limburg handenvol geld kost. Als alle eigenaars waar men een wolvenproof raster noodzakelijk acht in een hoogrisicogebied, een subsidie aanvragen, kunnen de kosten voor de periode 2018-2021 oplopen tot maar liefst 2,3 miljoen euro. De minister en de administratie zeggen bovendien dat het binnenkort niet meer over één maar zelfs over drie roedels kan gaan. Er is plaats voor drie roedels, met extra kosten tot gevolg voor het hoogrisicogebied daarrond. In haar begrotingsplannen houdt de minister op het eerste gezicht geen rekening met deze stijgende uitgaven. Op welke wijze zijn de stijgende kosten in de begroting opgenomen? Met welke middelen zullen die gefinancierd worden?

Leo Pieters heeft al vragen gesteld over de overstorten en het doorgedreven rioleeringsprogramma. De minister bracht onlangs aan het licht dat het Vlaamse oppervlakte-, bodem- en grondwater zeer ernstig wordt bedreigd door enerzijds een nog

steeds groot aantal overstorten die in het oppervlaktewater uitmonden en anderszids het ontbreken van riolering voor de afvoer van huishoudelijk afvalwater. Minister Demir beloofde reeds herhaaldelijk een inhaalbeweging op dit vlak. Op welke wijze wordt deze inhaalbeweging vertaald in de begrotingsbijsturing? Welke uitgavenposten werden hiervoor specifiek verhoogd voor 2022 en daarna?

1.3. Vragen en opmerkingen van Bruno Tobback

Dit is de begrotingsopmaak in de helft van de legislatuur. Vanaf hier gaat het bergaf met de tijd die rest om iets te realiseren. In het begin van het beleid van minister Demir was er hoop voor *Bruno Tobback*, omdat ze geloofwaardige ambities formuleerde in tegenstelling tot haar voorgangers. Er waren en zijn nog altijd zeer veel ambities, er komen bijna dagelijks forse verklaringen bij, maar er zijn zo goed als geen realisaties. Minister Demir is eerder een schaap in wolvenvacht dan andersom. Weinig zaken die dan toch gebeuren verschillen van die van de voorgangers. Veel blabla maar geen boemboem. Er zijn heel wat voorbeelden van. Veel dossiers waren de afgelopen jaren en maanden actueel. Er vallen veel gaten in het mooie verhaal en de minister gaat maar door en zet zonder meer het beleid van haar voorgangers voort.

Er is al gewezen op het besparingssyndroom in de administratie. De secretaris-generaal noemde het zowel in de commissie Leefmilieu als in de PFAS-PFOS-commissie een besparingsronde te veel. Dat is niet onlogisch omdat alleen al het nieuwe Departement Omgeving in de voorbije tien jaar meer dan een kwart van zijn medewerkers heeft verloren.

Bruno Tobback heeft het afgelopen jaar herhaaldelijk vragen gesteld over bijvoorbeeld advisering. Het Vlaamse Gewest negeert zijn decretale verplichtingen manifest, en doet zelfs geen moeite om dat te verbergen. Het Milieuvergunningendecreet voorziet dat er advies moet worden verleend. Er wordt in het beste geval op de helft van de adviesaanvragen van lagere overheden nog advies gegeven. Voor de stedenbouwkundige dossiers is dat zelfs maar 13 procent van het aantal dossiers. Dat cijfer gaat steeds verder achteruit. De administratie schiet gewoon tekort ten opzichte van alle andere besturen in Vlaanderen. Ze doet dat willens en wetens en verklaart heel eenvoudig dat ze daar geen volk meer voor heeft. Ze beperken zich tot de eigen dossiers. Wanneer wel advies wordt gegeven, negeert de minister het zoals men onlangs zag in verband met de gascentrales. Waarom doet men het nog?

Volgens Bruno Tobback heeft de VVP dit jaar laten weten dat naar 50 procent van de zittingen van de provinciale omgevingsvergunningscommissies, waarin het Vlaamse Gewest in principe als adviesinstantie vertegenwoordigd is, het Departement Omgeving zijn kat stuurt. Hij vindt dat haaks staan op een aantal verklaringen in onder meer de beleidsverklaring. Daarin worden ook middelen voorzien om van het Departement Omgeving een kenniscentrum en een bron van expertise te maken. Maar waarom doet men dit als die expertise niet wordt gebruikt? Wanneer vergunningen slecht gemotiveerd zijn, zoals in het PFOS-dossier is gebleken, wordt ook het handhaven ervan bijzonder moeilijk. 20 procent van de klasse I-bedrijven werd nog nooit gecontroleerd. Minstens de helft van de luchtwassers in de megastallen draait niet. De administratie is niet meer in staat om expertise tegenover een vergunningsaanvrager te brengen en om te controleren. Er komen naar verluidt tien extra milieu-inspecteurs. Maar Bruno Tobback ziet een verdere afname van het personeelsbestand in alle departementen. Hij vraagt zich af vanwaar die milieu-inspecteurs zullen komen. Er vallen nu al gaten in die andere departementen. Daarom zijn die verklaringen cynisch en zijn de beloftes goedkoop, vindt Bruno Tobback. De minister zet volgens hem het besparings- en uitkledingsbeleid gewoon voort. Zij heeft niet de middelen om haar grote woorden waar te maken. Zij vecht er ook niet voor. Zij trekt het zich niet aan, zolang het maar goed klinkt in de krant.

Bruno Tobback stelt met betrekking tot de bouwshift vast dat de verhoging van het ruimtelijke rendement nog altijd leeft. Maar het is niet genoeg om instrumenten voor verdichting te voorzien. Als men slimme verdichting wil propageren, zal men ook een aantal beleidskaders moeten hebben die aanwijzen waar verdichting een meerwaarde kan opleveren en waar ze alleen maar de ellende vergroot. Die beleidskaders zijn nog altijd niet goedgekeurd. Er is nog altijd geen Instrumentendecreet. Dat gaat dan om het tegendeel van verdichting, namelijk het ontharden van open ruimte. Er zijn instrumenten nodig om bijvoorbeeld woonuitbreidingsgebieden te schrappen waar ze niet gepast zijn en om een correcte planschaderegeling te hebben waar dat nodig is. Bruno Tobback stelt vast dat deze begroting geen extra middelen heeft voor ontharding en vrijwaring van open ruimte. Zal men deze kost doorschuiven naar de lokale besturen? Dat is volgens Bruno Tobback al van in het begin de ziekte van deze regering. Voor de uitvoering van de grote bouwshiftplannen is er in deze begroting niets voorzien, terwijl de verharding jaar na jaar toeneemt. Wanneer zal die bouwshift nu eindelijk worden uitgevoerd?

Bruno Tobback stelt vast dat men ook bij de OVAM blijft besparen op de werkings- en personeelsmiddelen. In het kader van de PFOS-vervuiling wordt er nochtans veel van de OVAM verwacht. Ook de PFAS-PFOS-onderzoekscommissie stelde al vast dat er bij de OVAM structureel te veel wordt uitbesteed omdat men de kennis intern niet meer heeft. Dat veroorzaakt accidenten. Als er nu nog zal worden bespaard op de werkingskredieten van deze overheidsinstelling, die nu al niet alles kan doen wat ze moet doen, hoe kan ze dat dan volgend jaar opeens wel doen?

Wat betreft de verbranding van bedrijfsafval kan Bruno Tobback positief zijn over de verhoging van de heffing tot 25 euro per ton. Dat is een klein stapje in de richting van 'de vervuiler betaalt'. Maar een rol bruine vuilniszakken kost evenveel. Het verbranden van afval, waarmee financieel rendement wordt gerealiseerd, kost veel te weinig. Tegelijkertijd worden de subsidies voor lokale besturen voor bijvoorbeeld het stimuleren van herbruikbare bekertjes en voor containers geschrapt. Bruno Tobback vindt dat een frappant contrast. De lokale besturen helpen burgers om duurzamer te handelen en om afval en zwerfafval te vermijden, terwijl anderzijds bedrijfsafval eigenlijk impliciet wordt gesubsidieerd door de veel te lage heffing. Vooruit zal nog een amendement (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 15/3) indienen om de subsidies voor de containers en de herbruikbare bekertjes te behouden in de begroting. Dit kan gefinancierd worden door de heffing voor bedrijfsafval voldoende te verhogen. Dat is een veel fairdere verdeling van de inspanningen.

Het viel Bruno Tobback op dat de compensatie van 1,4 miljoen euro voor bodemonderzoeken voor stortplaatsen door de OVAM, met het oog op de bebossing daarvan, helemaal verdwijnt. Is het onderzoek niet meer nodig? Is er nu ook een budget om die stortplaatsen effectief te saneren of te bebossen? Zo ja, waar kan dat budget worden gevonden? En als het onderzoek niet af is, waarom wordt het dan niet voortgezet? Of is die ambitie opgegeven? Dat zou hij eigenaardig vinden omdat minister Demir inzake herbebossing nog veel weg af te leggen heeft.

Hij gaat verder met de vergroening van het voertuigenpark. De subsidie had als doel dat de bedrijfswagens sneller groen zouden worden. Maar aangezien de Vlaamse Regering heeft beslist dat het hele wagenpark groen moet worden, heeft het dan nog zin om bedrijfswagens te blijven subsidiëren?

Wat betreft de vermindering van emissies in de industrie en de landbouw, weet men goed waar bijvoorbeeld inzake ammoniakemissies de problemen zitten. Volgens het parlementslid wordt er initiatief genomen om wat gaten dicht te rijden, zoals de monitoring van luchtwassers. Het zegt veel over de achterstand van de daadwerkelijke controle op het terrein dat het tot nu toe nog nooit grondig werd gecontroleerd. Hij vindt het goed dat het elektronisch zal worden en hoopt dat er daarnaast ook een voldoende sterke handhaving zal zijn. Hij roept op om van de

aankomende herevaluatie van de nutriëntenemissierechten gebruik te maken om een einde te maken aan de verdere groei van de veestapel en zelfs om die om te keren.

Bruno Tobback stelt vast dat ook bij de VMM nogmaals op de werkingsmiddelen en de apparaatskredieten wordt bespaard voor een fors bedrag, namelijk 1,6 miljoen euro. Nochtans heeft de VMM ook een belangrijke rol te spelen heeft in het bestrijden en opruimen van vervuiling. Hoe denkt de minister om dit te kunnen verzoenen?

Wat betreft de VLM merkt Bruno Tobback dat er voor 105.000 euro punctuele besparingsmaatregelen zijn in het kader van het MAP. Waarom is er nood om te besparen op het MAP bij de VLM, in de wetenschap dat de resultaten van het MAP jaar na jaar aantonen dat het niet werkt, niet voldoende wordt gecontroleerd en niet leidt tot resultaat.

Het parlementslid vindt het goed dat er ongeveer 1,65 miljoen euro wordt uitgetrokken voor de nationale parken. Dat is een mooi symbolisch instrument, maar het is niet veel meer dan dat. Er zijn heel weinig harde maatregelen om te maken dat het ook binnen tien, twintig of dertig jaar een meerwaarde zal zijn voor aaneengesloten natuur in Vlaanderen.

Op 19 november stond de Bosteller op 286,1 hectare nieuw bos. Waar zullen de resterende 3700 hectare de komende tweeënhalve jaar komen? Wat zal de minister doen om dit gevoelig te versnellen? Hij trekt in de berekening nog niet eens het bos af dat ondertussen verdwenen is. Het nettoresultaat zou wel eens minder kunnen zijn. Hoe zal de minister naar die becijferde doelstelling van 4000 hectare bos gaan? Welk deel denkt ze nog aan te planten de komende jaren? Zoals het nu is, is het triest en beschamend. Hij had er graag iets meer van gezien in de begroting.

1.4. Vragen en opmerkingen van Tinne Rombouts

Volgens *Tinne Rombouts* legt de minister in de BBT de nodige ambitie aan de dag. De minister neemt en herneemt talrijke initiatieven wat betreft het omgevingsbeleid, voortbouwend op het regeerakkoord. Zij is zeer tevreden dat een aantal punten die voortvloeien uit de commissiewerkzaamheden, terugkomen in de BBT.

Op het vlak van ruimtelijke ordening spreekt de minister de ambitie uit om werk te maken van een snellere vergunnings- en beroepsprocedure, waarbij vooral aandacht gaat naar regelgeving rond complexe projecten. Daarnaast is er ook een evaluatie van het Omgevingsvergunningendecreet en de modernisering van het MER. De minister engageert zich om dit najaar de concrete vervolgstappen voor te leggen aan de regering. Tinne Rombouts doet een oproep aan de minister om het parlement hierbij te betrekken en vraagt naar de precieze stand van zaken hieromtrent.

De minister neemt het engagement om zo snel mogelijk de ontwerp teksten van de beleidskaders van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) voor te leggen aan de regering. Tinne Rombouts kijkt al een tijdje uit naar de inhoud ervan. De minister wil inzetten op de regionale aanpak, waarbij wordt gekeken naar referentieregio's. Volgens het parlementslid kunnen sommige uitdagingen best bovenlokaal worden aangepakt maar anderzijds moet men kunnen waken over de autonomie van de lokale besturen in het ruimtelijk beleid. De visie om ook maatschappelijke actoren te betrekken, kan CD&V enkel maar toejuichen. Zij wil dit extra onderstrepen. Ze gaat ervan uit dat alle maatschappelijke actoren met gelijke stem zullen participeren in dit proces.

De bouwshift, waarvoor de basis reeds gelegd is, komt in een stroomversnelling. Na parlementair werk in de commissie heeft de minister beslist om een taskforce op te richten om de haalbaarheid en betaalbaarheid ervan te onderzoeken. In de begroting staat vermeld dat de resultaten in november 2021 bekend zouden zijn. Wat zijn de resultaten? Op welke manier worden deze meegenomen in het beleid? Of zijn deze resultaten nog niet beschikbaar? Wanneer mag men die dan verwachten?

Het parlamentslid wijst op de gedeelde bezorgdheid over hoe men op een goede manier kan omgaan met de open ruimte. Het gebruik van landbouwgronden staat onder druk. In de regelgeving zijn er talrijke mogelijkheden voor zonevreemde functies in agrarisch gebied en daarbij horende zonevreemde basisrechten. Men moet durven nadenken over de invulling van deze kostbare landbouwruimte om een veilige en kwaliteitsvolle voedselvoorziening te kunnen blijven waarborgen. Zij roept de minister op om oor te hebben voor de oproep tot actie die gelanceerd werd op de Werelddag van de Stedenbouw, georganiseerd door de Vlaamse Vereniging voor Ruimte & Planning.

Tinne Rombouts is blij dat de oproep om werk te maken van de signaalgebieden doorgedrongen is in de begroting. Momenteel heerst er onzekerheid op het terrein omdat het Departement Omgeving systematisch in beroep moet gaan bij vergunningen die zijn afgeleverd in signaalgebieden. Dit zorgt soms voor opmerkelijke situaties, waarbij men in beroep gaat tegen vergunningen die afgeleverd zijn met uitsluitend positieve adviezen, wat zorgt voor rechtsonzekerheid. Lokale besturen weten dan niet meer op welke manier ze tot besluitvorming kunnen komen. Voor de rechtszekerheid is het aangewezen om over te gaan tot de aanduiding van de watergevoelige openruimtegebieden.

Op buurtniveau wil de minister initiatieven nemen om deze gebieden aangenaam, veilig en gezond in te richten. CD&V vindt nabijheid heel belangrijk en wil daarom dit initiatief zeker ondersteunen, aldus Tinne Rombouts. Voor de buurtgerichte initiatieven verwijst ze naar minister Beke die reeds een aanzet heeft gegeven om te werken rond zorgzame buurten. In dat verhaal kan men verder bouwen om ook op het vlak van omgeving daar extra aandacht voor te hebben en te kijken hoe men het buurtgevoel meer positief kan ondersteunen.

Er wordt ingezet op ruimte voor water en kwaliteit van water. De Blue Deal zet in op groen-blauwe dooradering, waarvan Tinne Rombouts het belang onderschrijft. Zij kijkt uit naar de blauwdrukken voor de droogte- en hemelwaterplannen. De lokale besturen zullen een cruciale rol spelen in de klimaatadaptatie. Ook daar is een verandering in de mindset nodig. Zij rekent erop dat de minister de ondersteuning aan de lokale besturen op zich neemt. Hoe wil de minister concreet invulling geven aan de ondersteunende rol, zowel wat betreft taakstelling, kennisdeling als financiële ondersteuning?

Wat betreft de rioleringsgraad staat men nog voor een hele uitdaging, aldus Tinne Rombouts. De minister heeft hier een versnelling aangekondigd, waarbij er budgetten naar voren getrokken werden waardoor projecten die klaarlagen bij lokale besturen, sneller een toewijzing konden krijgen. Men merkt dat de doorlooptijd van een rioleringsproject bijzonder lang is. De minister heeft het engagement op zich genomen om te kijken hoe die kan worden ingekort. Wat is de stand van zaken hierbij? Op welke manier wordt die doorlooptijd concreet verkort? Wat is de voorziene investeringslijn voor de rioleringen? Het budget dat naar voren is getrokken, is een tijdelijke versnelling, maar er is nood aan meer budget. Wat is de voorziene investering hiervoor? Zullen er in de toekomst meer investeringen gebeuren zodat men in Vlaanderen versneld rioleringen kan realiseren?

Tinne Rombouts ziet in de begroting geen verder onderzoek naar statiegeld of andere methodes om het zwerfvuil afkomstig van drankverpakkingen aan te pakken.

De SUP-richtlijn wordt uitgevoerd, waardoor producenten de kosten van zwerfvuil op zich zullen nemen. De Mooimakers worden verder ondersteund en er zal meer worden ingezet op handhaving. Deze initiatieven kan ze volop ondersteunen maar ze blijft wat op haar honger zitten wat betreft de specifieke aanpak van het zwerfvuil door statiegeld of een alternatief systeem. De zwerfvuilcijfers zijn slecht. Zij kan zich niet van de indruk ontdoen dat men momenteel tijd aan het verliezen is. Hoe kijkt de minister daarnaar? Hoe garandeert ze dat de nodige acties worden genomen? Tinne Rombouts ziet daarover niets in de overzichten van de studies en dat baart haar zorgen. Wat is de stand van zaken? Men zal de keuze moeten maken om te starten in januari 2022 met het uitwerken van het ene of het andere systeem. Welk systeem zal dat worden?

Volgens Tinne Rombouts is iedereen het erover eens dat de lokale besturen een belangrijke partner zijn in het afvalbeleid. De doelstelling om naar minder restafval te gaan, is zeer duidelijk. Ook voor de lokale besturen is zwerfvuil een zeer grote uitdaging. Momenteel is er 5,5 miljoen euro voorzien ter ondersteuning van de lokale besturen voor die uitdaging. In 2022 wordt een inkrimping van 2,5 miljoen euro van deze middelen voorzien en in 2023 zelfs 5 miljoen euro. Dat wil zeggen dat men op een half miljoen euro zou landen. Hoe ziet de minister dit partnerschap met de lokale besturen in het bereiken van de afvaldoelstellingen?

Op het vlak van bodembeleid wil minister Demir samen met de minister van Landbouw inzetten op een beleid dat maximaal koolstofverlies uit landbouwbodems wil tegengaan en op additionele koolstofopslag in de landbouwbodems, bossen of waterrijke gebieden en graslanden. Het beleid loopt momenteel achter op dat vlak. CD&V is vragende partij om de regelgeving aan te passen om koolstofopslag voor landbouwers interessant te maken en er zelfs een verdienmodel aan te koppelen. Tinne Rombouts kijkt uit naar initiatieven van de regering en haar fractie zal zelf ook initiatieven nemen.

Wat betreft luchtbeleid is de PAS een van de grootste uitdagingen. In de begroting staat een provisie van 100 miljoen euro. Dat is op zich positief maar Tinne Rombouts verwacht dat er uiteindelijk voldoende budget zal worden vrijgemaakt om het beleid en het flankerend beleid te kunnen uitbouwen. Dat is cruciaal voor de uitdagingen waarvoor men staat en om iedereen mee te krijgen. Zij hoopt dat men daarin slaagt en dat men beseft dat daar het nodige budget tegenover moet staan.

Heel wat bedrijven dreigen in de penarie te komen omdat hun milieuvergunning afloopt omdat er geen mogelijkheid was om hun milieuvergunning voor een langere periode te verlenen. Er was het engagement dat er op het einde van dit jaar een definitief kader zou liggen. Die bedrijven zouden eigenlijk nu bezig moeten zijn met hun aanvraag maar ze weten niet aan welk kader ze moeten voldoen. De bedrijven mogen niet de dupe worden van het ontbreken van een definitief kader. Tinne Rombouts roept de minister op om voor een oplossing te zorgen, decretaal of via ministeriële instructies. Hoe ziet de minister dat? Moet het parlement daar een initiatief in nemen? In dat geval wil het dat graag doen. Het kan immers niet dat bedrijven in rechtsonzekerheid komen.

De minister houdt rekening met Nederland en gaat ermee in overleg. Tinne Rombouts is blij dat daar in de grensregio's bijzondere aandacht voor is. Men kan in de grensregio's geen verstikkend beleid opleggen door blind te zijn voor de evoluties in Nederland. Dat zou nefast zijn. Het is een uitdaging over de grenzen heen.

Inzake bebossing is de ambitie in het regeerakkoord duidelijk: 10.000 hectare bijkomend bos tegen 2030, waarvan minstens 4000 hectare deze regeerperiode. Zij roept op om primair werk te maken van bebossing in groene bestemmingen en rekening te houden met de IHD's op dat vlak. Die prioritering komt duidelijk naar

voren in het regeerakkoord. Als er kansen liggen, moet men daar in de ruimtelijke bestemmingen maximaal rekening mee houden. Zij uit de bezorgdheid, voor terreinbeherende verenigingen maar ook voor anderen, dat er soms wordt overgegaan tot ontbossing in groengebieden en er dan moet worden bebost in andere bestemmingen waarbij bedrijven hun gronden zien wegvloeien in het kader van die bebossing. Dat is niet correct en geen eenduidig en rechtszeker beleid. Zij vindt dat men daar extra aandacht voor moet hebben en dat men ontbossing in groengebieden moet ontmoedigen.

Verder vraagt de spreker aandacht voor het Cmartlife-project. In het verleden is er al gewezen op de kansen die het recyclen van luiermateriaal met zich meebrengt. De CD&V-fractie wil jonge gezinnen ondersteunen met concrete maatregelen om deze hygiënische fractie uit het restafval te weren. Veel zal afhangen van de inzamelscenario's. Heeft de minister daar ondertussen meer zicht op de mogelijkheden?

Dat gevaarlijke stoffen een bijzondere aanpak vragen, is reeds jaren een aandachtspunt in het beleid. Op vele fronten heeft men een pioniersrol gespeeld. De overheid heeft echter nog niet alles onder controle zoals dat mag worden verwacht van een overheid. Tinne Rombouts wil niet vooruitlopen op de conclusies van de PFAS-PFOS-commissie en betreurt dat sommigen vandaag al die zogezegde conclusies op tafel leggen. Dat ondergraaft het werk van de onderzoekscommissie. De commissie moet gestaag doorwerken en zodra de conclusies er zijn, moet men de nodige tijd nemen om daar een beleid uit te halen.

De spreker staat stil bij de reactie van minister Demir in de media bij onder andere handhaving. De heer Cabus heeft in de onderzoekscommissie maar ook in hoorzittingen reeds aangestipt dat er in het verleden efficiëntiewinsten waren te boeken maar dat de huidige besparingen ertoe leiden dat het werk niet meer naar behoren zou kunnen worden uitgevoerd. De minister stelt dat ze tien extra personeelsleden zal aanwerven en daarmee opnieuw op het bestand van 2018 komt en de besparingen van de afgelopen jaren op handhaving zouden worden teruggezet. Handhaving is het sluitstuk van het milieubeleid en het omgevingsbeleid. De minister heeft terecht gezegd dat handhaving alleen niet voldoende is. Tinne Rombouts gaat ervan uit dat er een interne verschuiving zal gebeuren voor die extra personeelsleden, maar dat kan men niet zien in de BBT en de begroting. Welk budget is er precies voor de tien extra aanwervingen? Welke interne verschuivingen doet de minister hiervoor?

Een aantal maanden geleden werd het decreet over leegstaande bedrijfsgebouwen goedgekeurd. De bezorgdheid was dat er minder percentages werden toegekend aan bepaalde projecten en dat er met dat decreet louter een besparingsronde werd doorgevoerd. De idee van het decreet was niet dat er zou worden bespaard maar dat de budgetten op een betere en efficiëntere manier en gericht moeten worden toegewezen aan de aanvragers, namelijk met het oog op reconversie van bedrijfsgebouwen, ontharding enzovoort. De minister verwees vorige week in haar toelichting bij de besparingen naar dit decreet. Is er in het totale budget effectief geschrapt? Of verwijst de minister in dezen naar een efficiëntere toewijzing van de middelen?

1.5. Vragen en opmerkingen van Freya Perdaens

Freya Perdaens spreekt haar vertrouwen uit in minister Demir. In de plannen zitten een aantal sterke elementen: de asbestafbouw versnellen, inzetten op circulariteit, meer dan alleen recyclage maar ook met hergebruik erin, de Blue Deal, de gekende en niet-gekende erfenissen, het voorbereiden op de toekomst en de verstrenging van de regelgeving inzake polluenten. Het is inderdaad nog veel te vroeg om te spreken over conclusies van de onderzoekscommissie maar de verstrenging van

de regelgeving moet eraan komen. Het parlementslid is blij dat minister Demir op dat vlak niet draalt.

Freya Perdaens heeft enkele punctuele vragen. Wat betreft de Vlaamse Brede Heroverweging vraagt ze of er reeds een zicht is op de spending reviews.

De heffing op afvalverbranding zou in de toekomst stelselmatig worden afgebouwd. Hoe wordt dat verder opgevolgd? Stroomt die heffing terug naar de OVAM?

Is er al een keuze gemaakt voor de besteding van de besparing door het verlaagd dividend van Aquafin? Hoe zal dat worden opgevolgd, onder andere wat betreft het opleggen van een kostenefficiëntiefactor? De Vlaamse Brede Heroverweging haalt de piste boven van het verlagen van werkingstoelage aan drinkwatermaatschappijen. Freya Perdaens vraagt zich af of dat verder wordt onderzocht, met inbegrip van sociale correcties en bijkomende efficiëntie-inspanningen.

Wat betreft de verplichte selectieve inzameling van bioafval tegen eind 2023 vraagt Freya Perdaens op welke manier daarop wordt ingezet binnen het beleid van de komende periode. De minister gaf aan dat het financieel interessanter moet zijn om kunststoffen apart te houden voor recyclage en niet-recycleerbare kunststoffen van de markt te weren. Zij vraagt zich af hoe de minister dat concreet zal aanpakken.

Wat betreft de Blue Deal vraagt ze hoe het staat met de rapportage naar het parlement en naar het brede publiek. Heel veel mensen vragen zich af welke maatregelen zij kunnen nemen. Zij willen zelf bijdragen aan de toekomst die we voor onszelf en elkaar uitstippelen.

Freya Perdaens heeft een vraag over een update van de sectorprotocollen voor asbest, zeker voor wat betreft de sectoren zorgvoorziening en sociale huisvesting. Zij vraagt zich ten slotte af of de minister duiding kan geven bij Recyclagehub Vlaanderen.

1.6. Vragen en opmerkingen van Steven Coenegrachts

Steven Coenegrachts vindt de nadruk op de vereenvoudiging en de digitalisering in de departementen en de wetgeving zeer positief. De minister verwijst daarbij naar de procedure complexe projecten en de mogelijkheden om sommige stappen in de procedure parallel met elkaar te laten verlopen, en naar het invoeren van de regelluwe zones, waar volgens het parlementslid nood aan is om de innovatie op het terrein concreet vorm te geven. De actualisering van de typevoorschriften vindt hij zeer terecht. Er is nood aan minder maar duidelijkere categorieën. Ook op het vlak van de MER-wetgeving verwacht hij verbetering en vereenvoudiging. Daar hangen ook andere initiatieven aan vast, bijvoorbeeld de VLAREM-wetgeving op het vlak van het vergunningenkader. De drang naar vereenvoudiging en digitalisering vindt hij een zeer positief element. Die digitalisering moet ook gekoppeld zijn aan klantvriendelijkheid. Men moet constant kijken of mensen zelf kunnen werken met de digitale omgevingsvergunning en niet de specialist die het heeft ontworpen.

Wat betreft het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen vindt hij het positief dat de minister spreekt over korte, bevattelijke en duidelijke beleidskaders. Daar is nood aan op relatief korte termijn. De provinciale overheden nemen zelf al initiatieven om hun ruimtelijke plannen uit te werken op basis van de strategische visie. Het is best dat Vlaanderen daarin een eenduidig beleid met voldoende marge probeert uit te bouwen. Als men daar te lang mee wacht, vreest hij dat men vijf provinciale visies zal hebben waarin Vlaanderen nog een kleine saus over mag gooien. Dat kan niet de bedoeling zijn.

Steven Coenegrachts komt op het klimaatportaal voor het aspect omgeving. Het is hem niet helemaal duidelijk wat de finaliteit en de status is van het klimaatportaal,

deel van het klimaatadaptatieplan. Het moet nog politiek worden gevalideerd volgens de minister, maar wat is vandaag de status van die kaart? De kaart is zeer verdienstelijk, maar wat de pluviale voorspellingen betreft vertoont ze nog zwakheden. Men moet ruimte laten voor inbreng van eigenaren, eventueel makelaars en zeker lokale besturen om die kaart aan te vullen. De minister zegt dat er geen rechtsgevolgen aan verbonden zijn. Dan is het belangrijk te bevestigen dat het departement die kaarten niet gebruikt om bijvoorbeeld een beroep aan te tekenen of te onderbouwen of dat ze in de adviesfunctie aan andere vergunningverlenende overheden geen rol speelt. Als ze dat allemaal niet is, dan is de vraag waar die kaart dan wel voor wordt gebruikt en wat het nut ervan op dit moment is, in afwachting van een of andere vorm van politieke validering van dat klimaatportaal.

Op een aantal zaken kan men vandaag nog niet diep ingaan, maar zal men er vooral later in de diepte over spreken. Steven Coenegrachts verwijst daarbij naar de PAS en de conclusies van de Taskforce Bouwshift. Hij sluit zich aan bij de vraag van mevrouw Rombouts: wordt dat nog in de lopende week verwacht of schuift de deadline op? Voor de PAS is het aandachtspunt een robuust en rechtszeker kader. Een dergelijke wens is er ook voor het MAP. Het is heel goed dat men streng is voor mest en dat de overheid daar veel aandacht aan besteedt, maar men moet zorgen voor werkbare instrumenten die op het terrein tot resultaat kunnen leiden. De herziening van alles wat met het MAP 6 te maken heeft, moet in dat kader worden bekeken.

De minister zegt dat voor het historisch passief de nodige omzichtigheid nodig is. Het is een niet-evidente oefening. Volgens Steven Coenegrachts moet die oefening ook met de nodige pragmatiek worden bekeken om aan zoveel mogelijk mensen een oplossing te bieden. Men mag er niet te rigide naar kijken. Het pragmatisme wil hij zeker inbrengen in deze discussie.

1.7. Vragen en opmerkingen van Stijn De Roo

Stijn De Roo heeft een vraag over het heffingstarief voor het verbranden van restafval van bedrijven. De minister wil met een tariefverhoging de bedrijven ontraden om restafval aan te bieden voor verwerking of verbranding. Vanwaar komt de keuze voor een directe stijging en geen gefaseerde, zoals was voorgesteld onder andere in de Vlaamse Brede Heroverweging? Verwacht de minister een verschuiving van het afval dat dan in plaats van via bedrijfsafval, via huishoudelijk afval zal worden aangeboden? Hoe zal ze daar eventueel op inspelen? Worden de geschatte extra inkomsten van 17 miljoen euro van die maatregel, ook aangewend om circulaire projecten, bijvoorbeeld in bedrijven, op poten te zetten?

1.8. Vragen en opmerkingen van Gwenny De Vroe

Gwenny De Vroe was destijds initiatiefneemster rond het faciliteren van cohousing en het flexibel gebruik van het woningpatrimonium met het oog op samenhuizen en het opdelen van bestaande woningen. De minister kondigde aan dat ze meewerkt aan de oefening van minister Diependaele, bevoegd voor Wonen, om de juiste randvoorwaarden te creëren om het aanbod aan woonvormen te verhogen en te faciliteren. Hoe gebeurt die samenwerking precies in de praktijk? Welke bijdrage leveren de minister en haar administratie? Hoeveel vte's binnen het Departement Omgeving worden hiervoor ingeschakeld? Momenteel loopt een experiment dat is voortgesproten uit de resolutie. Er zijn momenteel een vijftigtal projecten geselecteerd om de obstakels die initiatiefnemers ondervinden, in kaart te brengen en daaraan te verhelpen. In welke mate is minister Demir betrokken bij deze proefprojecten vanuit haar bevoegdheid voor Ruimtelijke Ordening? Welke conclusies kan ze momenteel al trekken?

Binnen het relanceplan wordt 30 miljoen euro voorzien voor de uitbouw van een recyclagehub. Daarvoor is een locatie nodig. Hoe ziet de minister dat precies?

Bij de verkoop van een woning van voor 2001, zal in de loop van 2022 een asbest-attest ter beschikking moeten zijn. Gwenny De Vroe vraagt of er al nieuws is over een concretere timing.

Voor de strijd tegen zwerfvuil wil de minister dertig ambtenaren aanstellen. Gaat het over extra aanstellingen of over een heroriëntering?

Wat bedoelt de minister met de plastic nulmeting? Is dat de fractietelling waarmee de OVAM in het najaar zou komen in verband met de samenstelling van het zwerfvuil? Wanneer komt die nulmeting precies? Zal dat effectief dit jaar zijn?

Ze kijkt uit naar de reactie van de minister op de reeds gestelde vragen in verband met het afvalbeheer voor lokale besturen en de doelstelling om het restafval te doen dalen.

De voorzitter had graag wat meer informatie gehad over het nieuwe Citizen Scienceproject 'CurieuzeNeuzen duikt onder'. Hoe evalueert de minister de oprichting van het bodemkoolstofmonitoringsnetwerk van dit jaar? Heeft dat al enige output opgeleverd?

Wat betreft het garanderen van de bodemkwaliteit is er een draagvlak om de 2036-doelstelling te bereiken. De vraag is of er voldoende middelen en mensen voor beschikbaar zijn.

Nog niet alle gemeenten hebben ingetekend op De Grote Grondvraag. Wat zijn daar dan de gevolgen van? Werd de doelstelling met de campagne al behaald? Hoe wil de minister daar verder mee aan de slag gaan om de historische bodemverontreiniging goed in kaart te krijgen? Heeft De Grote Grondvraag al een meerwaarde betekend of ervaart de minister dat als onnodig dubbel werk omdat er toch al heel wat bekend was, ook bij het Grondeninformatieregister?

De OVAM gaat de gegevensbronnen van diffuse bodemverontreiniging verder inventariseren. Dat moet eind 2021 resulteren in een plan van aanpak en gerichte meetcampagnes. Wat zullen die meetcampagnes precies inhouden?

De actualisatie van het luchtbeleidsplan 2030 staat volgend jaar op de agenda. Gwenny De Vroe gaat ervan uit dat daarbij ook de evaluatie van de maatregelen zal horen.

Met betrekking tot de verdere vergroening van het voertuigenpark, verwees de minister naar de 2030-doelstelling inzake emissiearme voertuigen, maar er wordt geen melding gemaakt van de maatregel om vanaf 2029 geen nieuwe wagens op fossiele brandstoffen meer te laten inschrijven, waarvoor men de Federale Regering nodig heeft. Heeft dat elkaar gekruist? Wat is daar precies de reden voor?

Wat betreft de emissievrije distributie in de stadskernen in 2025 is het vandaag al relevant om te weten waar we vandaag precies staan. De spreker vindt het zeer goed dat de minister de emissiefraude bij voertuigen wil aanpakken. Wanneer zal men dit echt in de praktijk kunnen vaststellen bij de keuringsmomenten? Waarom nog wachten op Brussel en Wallonië?

Gwenny De Vroe merkt op dat men al heel lang wacht op het aanpassingsbesluit voor de lage-emissiezones. Wanneer mag men dit verwachten?

In verband met houtverbranding vraagt ze of de Green Deal volstaat en wat de minister daar verder mee zal doen.

Over het luik water wil de minister de kwetsbaarheden inzake klimaatverandering verder in kaart brengen door de uitbreiding van het klimaatportaal met bijkomende effectenkaarten voor droogte, wateroverlast en overstroming. Dat lijkt een zeer goede zaak, maar hoe zal de minister dat in de praktijk brengen? Wat zal precies het doel zijn en hoe zal men daar in de praktijk mee kunnen werken? Welke meerwaarde zal men dan ervaren?

Ze vraagt naar een stand van zaken op het vlak van het aanpassen van de tariefstructuren voor drinkwater en afvalwater op basis van de uitgevoerde evaluatie, onder meer naar billijkheid, betaalbaarheid en sturend karakter.

Ze gaat verder met het luik natuur en biodiversiteit. De minister gaat in 2022 een pleidooi opmaken voor het aanwijzen van aanvullende strikt beschermde gebieden die moeten bijdragen aan de voltooiing van het Natura 2000-netwerk. Wat houdt de juridische invulling van zo'n strikt beschermd gebied precies in?

Meer bomen en meer bos in Vlaanderen ligt Gwenny De Vroe nauw aan het hart. Er staan verschillende passages over in het regeerakkoord. Zij vindt het goed dat de regering wat dat betreft aan hetzelfde zeel trekt. Zij hoopt net als de andere leden dat de Bosteller stevig omhoog zal gaan. De teller is immers nog niet zo positief. De minister wijst op subsidieregelingen die van kracht zijn. Wat zijn volgens de minister precies de knelpunten wat dat betreft? In welke mate worden de lokale besturen voldoende ondersteund? De minister wijst vaak naar de lokale besturen. Dat zijn zeer belangrijke partners. Het is belangrijk om heel nauw contact te hebben met de lokale besturen.

De spreker verwijst hierbij naar haar eigen gemeente, waar ook een subsidieaanvraag is ingediend. Er is een grote bufferzone bebost en die zal nog worden uitgebreid in de toekomst, maar helaas werd de vraag geweigerd. Zij hoopt dat er nog een aanpassing kan komen. In haar gemeente werd ook een ontbossing goedgekeurd door het ANB. Daarover was heel wat commotie in de gemeente. Zij zal zelf met een voorstel komen om in de toekomst de burgers beter te informeren. Om de buurt wat te bedaren en goed te informeren wordt er volgende week een informatiemoment georganiseerd. Ze betreurt dat het ANB, dat de vergunning aflevert, niet ingaat op de vraag om hieraan deel te nemen om wat uitleg te verschaffen aan het publiek. Zij hoopt in de toekomst op een betere samenwerking. Men moet niet enkel met de vinger wijzen naar de lokale besturen maar hen ook omarmen, ondersteunen, betrekken en zoveel mogelijk aanmoedigen om verder te bebossen. Het is ontmoedigend dat ANB niet wenst deel te nemen aan dit participatiemoment.

De minister gaat werk maken van de juridische borging van de concepten nationale parken Vlaanderen en landschapsparken. Wat wil ze precies vastleggen?

2. Antwoorden op de vragen door minister Zuhal Demir

Minister *Zuhal Demir* verwijst voor de antwoorden op de technische vragen naar de informatie die eerder werd bezorgd.

Mevrouw Schauvliege stelde terechte vragen. Minister Demir is blij dat na zo'n lange periode eindelijk goed wordt onderzocht hoe het zit met PFOS. Het kabinet volgt de onderzoekscommissie op en is benieuwd naar de aanbevelingen. Ze verwijst naar het actieplan PFOS van 2020, enkele maanden na haar aanstelling. Heel wat zaken over de aanpak, meettechnieken en dergelijke zitten daarin. Het plan

zal versneld worden uitgevoerd, Karl Vrancken is aangesteld als opdrachthouder en doet zijn werk bijzonder goed.

Binnen de werking van de OVAM krijgen de PFOS-dossiers prioriteit. De minister wil daarop voortwerken. Inzake 3M hebben de diensten Handhaving een veiligheidsmaatregel uitgesproken. 3M is in beroep gegaan, dat is verworpen door de rechtbank, de productieprocessen worden stilgelegd. Dat is een belangrijk signaal voor iedereen die met die stoffen werkt. De commissieleden weten dat Vlaanderen de PFAS-stoffen – tenzij in uitzonderlijke omstandigheden – op Europees niveau wil laten verbieden. De minister zoekt daarvoor steun binnen Europa.

Deze zaken gebeuren en zullen gebeuren tijdens deze legislatuur. De afgelopen twintig jaar waren er in Zwijndrecht of het parlement weinig paniekreacties. Dat is nu anders. De minister heeft enorm groot vertrouwen in de heer Vrancken en zit regelmatig met hem samen. Zij is ervan overtuigd dat het dossier tot een goed einde wordt gebracht, en dat de vervuiling goed in kaart wordt gebracht. Waar de vervuiler gepakt kan worden, zal hij uiteraard betalen. Dat principe blijft gehandhaafd.

Er waren vragen over de middelen voor het steunpunt en voor gericht humaan biomonitoringonderzoek. Vanaf volgend jaar doet Vlaanderen mee aan het Europees project PARC. Hiervoor werkt men actief samen met het agentschap Zorg en Gezondheid om de middelen te bundelen. Voor een humaan biomonitoringsonderzoek in de omgeving van 3M met specifieke aandacht voor de bewaking van de opnameroutes en de link met de gezondheidseffecten, werd 750.000 euro vrijgemaakt. De start van deze opdracht is gepland voor eind 2021 en zal worden uitgevoerd door hetzelfde consortium als het Steunpunt Milieu en Gezondheid.

Wat handhaving betreft, heeft de minister aan het begin van de legislatuur acht natuurinspecteurs aangeworven. Er waren te veel natuurlijke afvloeiingen geweest. Daarnaast zijn dertig extra zwerfvuilhandhavers aangeworven, ze worden ingezet door de OVAM, vaak in overleg met de lokale besturen. Bovendien is er niet stilgezeten, noch werd er gewacht op een tweet van Mieke Schauvliege van gisteren in de krant. Op twaalf uur tijd kan men geen tien extra milieu-inspecteurs aanwerven. Zo werkt dat niet. Minister Demir wijst erop dat voor het eerst een minister een audit heeft lopen bij de handhavingsdiensten. Zij wil dat in kaart brengen en weten waar er verbeterpunten zijn.

Het directiecomité heeft onlangs beslist om in afwachting van het auditrapport tien extra milieu-inspecteurs aan te werven, onder meer omdat men een aantal specialisaties mist, zoals voor PFOS en PFAS en om de illegale afvaltrafiek, vooral in de havens, beter in kaart te brengen. Er worden ook twee handhavers aangeworven om de openstaande boetes tussen 2010 en 2014 voor een bedrag van 4 miljoen euro te innen en voor de controle op illegale grondwaterboringen.

Die aanwerving is nog niet verwerkt in de BBT 2022, omdat de begrotingsbesprekingen al in het voorjaar zijn opgestart en er nog een aangepast personeelsplan moet worden gemaakt waarop adviezen kunnen worden uitgebracht.

Het Departement Omgeving heeft een budget van 70 miljoen euro. De besparing van 1,8 miljoen euro zal over het hele omgevingsbeleid moeten worden gerealiseerd, van natuur tot ruimtelijke ordening. Het gaat dan onder meer over het verminderen van onnodige labokosten en van consultants.

De minister aanvaardt niet dat sommigen doen alsof er momenteel geen handhavers zouden zijn. Vlaanderen telt vandaag 43 inspectiediensten en 900 handhavers, waarvan 340 handhavers bij Omgeving waarbij elke inspecteur zijn specialisatie heeft. Zo hebben een aantal inspecteurs onlangs meegedaan aan de

tweede grote mestfraudezaak met als gevolg dat het aantal controles bij mestverwerking wordt opgedreven.

De minister heeft eerder al beslist om gebruik te maken van een Vlaams bestuursregister waarin alle handhavers hun acties en pv's inschrijven zodat iedereen van elkaars acties op de hoogte is en het duidelijk wordt waar de handhaving beter en gericht kan. Ook parketten, lokale besturen en het openbaar ministerie kunnen een beroep doen op dat register.

Samenvattend stelt de minister dat ze op basis van de resultaten van de audit verder zal aanwerven waar dat nodig is. Daarnaast is het wachten op de aanbevelingen van de onderzoekscommissie.

Wat de PAS betreft, waren er tal van arresten waaronder het zonnepanelenarrest waar zowel kabinet als diensten hard aan gewerkt hebben. Natuurlijk is in twee jaar tijd het volledige regeerakkoord nog niet uitgevoerd maar iedereen is wel heel gemotiveerd. Maar jammer genoeg komen er zaken tussen zoals dat zonnepanelenarrest en het stikstofarrest. Bij dat stikstofarrest kwam heel wat kijken: een tussentijds kader, een heel aantal scenario's berekend door VITO, generieke en specifieke maatregelen, flankerend beleid, natuurherstel, enzovoort. De besprekingen daarover zijn al een aantal weken bezig en de minister hoopt tegen eind dit jaar alle onderdelen van het definitief kader af te hebben: een nieuw significatiekader, het flankerend beleid en de overgangsmaatregelen waar Tinne Rombouts naar verwezen heeft.

De minister bevestigt dat er is voorzien in een provisie van 100 miljoen euro. Naarmate het definitieve kader stikstof dichterbij komt, wordt duidelijker hoeveel budgetten nodig zijn. Dat was nog niet geweten tijdens de Septemberverklaring. Minister Demir wil eind dit jaar tot een politiek akkoord komen over de verschillende onderdelen. Daar zal dus nog hard aan gewerkt moeten worden.

Wat de Blue Deal betreft, nodigt de minister de commissie uit om de werken op het terrein te bezoeken. Na 1 jaar is op 110 plaatsen in Vlaanderen gewerkt aan projecten voor meer klimaatrobuste watersystemen waardoor meer water kan worden opgenomen en vastgehouden. Er zijn ook 1658 hectare extra natte natuur en 750 hectare extra open ruimte. In totaal wordt 56 procent van de geplande projecten nu al uitgevoerd. Heel wat lokale besturen en natuurverenigingen werken daaraan mee.

Voor meer natte natuur trekt de minister, onder meer via de Blue Deal, 343 miljoen euro uit. Ze gaat op het terrein om die projecten te bekijken en heeft er een goed oog in dat die in de goede richting evolueren. In 2022 moet de Blue Deal op kruissnelheid zijn.

Op de vraag of de overstromingen van afgelopen zomer worden meegenomen en of er bijsturingen nodig zijn, antwoordt de minister dat ze ervoor heeft gekozen opnieuw ruimte te maken voor water. Bij de implementatie van de Blue Deal hanteert ze een integrale aanpak. Alle projecten komen samen in een taskforce Blue Deal.

De evaluatie van de overstroming van afgelopen zomer is nog bezig. Wanneer daaruit de noodzaak blijkt aan een herevaluatie of bijsturing van de Blue Deal, dan zal dat volgens de minister ook gebeuren.

Naast de Blue Deal heeft minister Demir samen met minister Peeters die bevoegd is voor de kanalen, een visienota laten goedkeuren. Zelf is ze bevoegd voor de waterlopen.

Wat het grondwaterarrest betreft, bevestigt de minister dat ze in overleg is met de administraties en met juristen over de potentiële gevolgen omdat ook grondwaterwinningen gevat zouden kunnen zijn en grondwater enorm belangrijk is.

Wat zwerfvuil betreft, zitten in het huidige subsidiebesluit heel wat zaken die het beleid niet verder ondersteunen. Daarom worden die subsidies geheroriënteerd naar beleidsondersteunende elementen. Diftar is een voorbeeld van waar de minister verder wil op inzetten.

De boswetgeving is duidelijk: er kan geen bos gekapt worden op een aantal uitzonderingen na. Minister Demir is bezig met een herwerking van de boscompensatie die deze sluitend moet maken. Zij verwijst ook naar de verantwoordelijkheid van de vergunningverlener. Lokale besturen vergunnen veruit de meeste ontbossingen en moeten dan ook worden geresponsabiliseerd.

De minister benadrukt dat ze blijft inzetten op die 4000 hectare extra bos. Er is al 1000 hectare bebosbare grond aangekocht. Daarbij is een taakverdeling afgesproken. De Vlaamse overheid heeft al flink haar best gedaan, voor de lokale besturen was het even zoeken. Ook de natuurverenigingen moeten nog een tandje bijsteken. De minister ziet veel engagement bij de lokale en Vlaamse overheden en bij de natuurverenigingen en vertrouwt erop dat dit goed komt. Ze is wel bezorgd over het aandeel van de private landeigenaars die 500 hectare moeten bebossen, omdat daar heel weinig beweegt. Zij hadden nu de kans om een beroep te doen op al die subsidies. Ze hoopt hen toch nog in beweging te kunnen brengen.

Daarnaast is 2500 hectare aan extra natuureservaat erkend. Vlaanderen telt nu bijna 33.000 hectare natuureservaat. In natuureservaten geldt een streng natuurbeheersplan met een streefdoel voor de biodiversiteit. Ze moeten belangrijke habitatpopulaties van inheemse planten- en diersoorten en milieu van hoge natuurkwaliteit en biodiversiteit omvatten. In 2021 wordt de kaap van 100.000 hectare onder effectief natuurbeheer gerond.

Wat de landschaps- en nationale parken betreft, verwijst minister Demir naar 23 kandidaten. Zij trekt 1,4 miljoen euro uit voor de opmaak van de masterplannen Park. Vanaf 2023 zal het gaan over 3,9 miljoen euro.

De minister verwijst verder naar de oproepen voor de Groene Rand. Samen met minister Weyts heeft ze 5,5 miljoen euro uitgetrokken voor de creatie van 118 hectare toegankelijke en kwaliteitsvolle natuur in de Rand. Ook Natuur in je Buurt loopt goed.

Qua projectsubsidies Natuur heeft minister Demir de afgelopen twee jaar 10 miljoen euro toegekend aan meer dan honderd projecten, waarvan 6 miljoen euro voor de creatie van 390 hectare extra natuur. Ze heeft vorig jaar ook meer dan 52 miljoen euro uitgetrokken voor de ondersteuning van partners van natuur- en biodiversiteitsprojecten. Dit is een recordbedrag. De Vlaamse Regering investeert tevens 120 miljoen euro in bossen en, met de Blue deal van 343 miljoen euro, in meer natte natuur. Daarnaast ontvangen ook de nationale parken en natuureservaten extra subsidies voor natuur- en biodiversiteitsprojecten. Bij haar bezoeken aan die projecten ontmoet minister Demir veel geëngageerde mensen, die heel blij zijn dat er zoveel middelen worden voorzien waarmee bijvoorbeeld geïnvesteerd kan worden in projecten op het vlak van natte natuur.

Er waren verschillende vragen over de milieuheffing, onder andere van de heer De Roo. Minister Demir deelt mee dat enkel de heffing voor bedrijfsafval wordt verhoogd. De afvalverbrandingsheffingen op restafval zijn een succesvol sturend instrument. In het voorjaar van 2021 voerde VITO een impactanalyse uit inzake een verhoging van de heffing voor het verbranden van afvalstoffen, met de

volgende bevindingen. De verhoging van de heffing is een noodzakelijke randvoorwaarde om, in combinatie met andere maatregelen, een daling in het aanbod aan restafval te creëren. Zowel uit Vlaams als internationaal onderzoek blijkt dat de prijsgevoeligheid van gezinnen voor het aanbieden van restafval laag ligt en afhankelijk is van de manier waarop afval ingezameld wordt. Voor bedrijven is het belang van financiële prikkels groter om hun gedrag aan te passen. Daarom, en aangezien de afstand tot de beoogde doelstellingen voor bedrijfsrestafval groter is dan voor gezinnen, werd beslist een verhoogde heffing voor bedrijfsrestafval in te voeren. Volgens minister Demir is dat een goede zaak.

Er waren heel veel vragen over de bouwshift en de Taskforce Bouwshift. Minister Demir wil niet ontkennen dat er nog veel werk is om te komen tot duidelijke korte beleidskaders die een aantal elementen uit de strategische visie BRV verduidelijken en concretiseren en die aangeven op welke manier de beleidsplannen op de drie niveaus zich tot elkaar verhouden. Het BRV moet bestaan uit een robuuste strategische visie en een of meer beleidskaders die uitvoering geven aan die visie. Het blijkt evenwel geen evidente opdracht te zijn om beleidskaders op te stellen die hanteerbaar zijn voor die drie niveaus. Daar wordt heel hard aan gewerkt, maar ze zijn nog niet klaar. Verschillende ontwerpen werden al terug naar de tekentafel gestuurd, omdat ze niet duidelijk aangaven wat er van elk niveau verwacht werd, wat wel nodig is voor ze aan het parlement voorgelegd worden.

Wat de Taskforce Bouwshift, de berekeningen, de roadmap, de prijs en het aantal gronden betreft, werd altijd geconcentreerd op woongebieden en woonuitbreidingsgebieden. De cijfers daarover varieerden naargelang het onderzoek. In het onderzoek in Gent werden ook de industriegronden meegenomen. De Taskforce Bouwshift, met daarin heel veel knappe koppen, heeft de taak om dat alles voor eens en altijd duidelijk te stellen en zou daarmee eind november klaar moeten zijn. Minister Demir hoopt dat ze die oefening in het parlement, in de commissie en in de regering kunnen bekijken en daar vervolgens over beslissen. Mocht het een gemakkelijk dossier geweest zijn, dan was de taskforce al lang klaar met die opgave, maar dat is niet zo. Ze denkt dat de taskforce alles goed in kaart zal brengen. De beleidskaders om in de praktijk aan de slag te gaan moeten voor de drie niveaus voldoende duidelijk en voldoende concreet zijn. Zo ver staat men helaas op dit moment nog niet. Daarom worden de ontwerpen nu verbeterd.

De middelen in het BRV-fonds zullen gebundeld worden. Dat wordt ook voorzien om het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen te operationaliseren op alle beleidsniveaus voor meerdere begrotingsjaren. Dit heeft een tweeledig doel: ten eerste de financiering van de bouwshift en de uitvoering van het BRV, en ten tweede het efficiënt en zichtbaar bundelen van middelen, gaande van subsidies en projectinvesteringen tot middelen voor eigenaarsvergoedingen voor planschade.

Minister Demir zal de bestaande subsidies in het kader van omgeving herwerken via een bundeling van de middelen in het BRV-fonds, zodat de versnippering van middelen tegengegaan kan worden en ze op een betere manier ingezet kunnen worden. De concrete uitwerking moet nog bepaald worden. Afhankelijk van de resultaten die de taskforce eind november zal voorleggen, zal daar verder mee aan de slag gegaan moeten worden. Ze geeft toe dat dat een zeer moeilijke opdracht is. Ze heeft daar haar tanden in gezet met de bedoeling dit zo snel mogelijk af te ronden.

De heer Pieters had het over het blanco bodemattest. Dat geeft de zekerheid aan de eigenaar dat gronden niet zijn opgenomen in een register van risicogronden. Een blanco bodemattest is ook een belangrijk element voor de eigenaar om te kunnen aantonen dat hij niet saneringsplichtig is. In de prijs die bepaald werd voor de bodemattesten, werden ook de onkosten voor de bodemdatabank van de OVAM meegenomen, dus niet louter de kosten voor het uitreiken van het attest.

De heer Pieters stelde een aantal vragen over de wolf. Minister Demir heeft voorgesteld om daar de komende weken of maanden in de commissie een aantal experts over te horen. Op de vragen over de hertachtigen en dergelijke moet ze het antwoord schuldig blijven. Ze acht het aangewezen dat de experts op alle vragen antwoorden.

De Green Deal is in volle uitvoering en er zijn verschillende maatregelen om eventuele hinder ten gevolge van houtverbranding sterk te beperken. Alle informatie daarover is te vinden op de website van de Green Deal.

De minister bevestigt dat het aantal adviezen vanuit het Departement Omgeving in het kader van vergunningen afgenomen is. Dat heeft vooral te maken met de kerntakendiscussies, wat ook blijkt uit de evaluatie. De minister heeft de opdracht gegeven om voorstellen te doen om dat aan te pakken. Ze wil dat er meer wordt ingezet op advisering en ondersteuning van lokale besturen in de dossiers waar het echt om gaat, zoals die van stikstof, mest of het wateraspect. Dat zijn belangrijke dossiers waar de andere niveaus niet over de expertise beschikken. Nog niet zo lang geleden is er een dienst Stikstof opgericht in Vlaanderen, waarbij verschillende experts van overal in de departementen werden samengebracht. Die experts leveren volgens de minister ook schitterend werk aan het definitief kader rond stikstof.

Wat betreft de talrijke vragen rond riolen geeft de minister aan dat ze de rioeringsgraad en de zuiveringsgraad wil verhogen. Voor elke gemeente worden doelstellingen bepaald zodat ze duidelijk weten wat van hen verwacht wordt. Ze geven hun ook meer flexibiliteit om die doelstellingen te realiseren. Daarnaast wordt er ook samengewerkt met VLARIO en met de gemeenten om de doorlooptijd van het dossier sterk in te korten. Begin 2022 zal de minister hierover een voorstel neerleggen. Ook de overstorten worden aangepakt. De coördinatie daarvan werd toegewezen aan Aquafin, zodat de problematiek daadkrachtig en planmatig aangepakt wordt. Ze gaan die sector ook reorganiseren omdat een aantal gemeenten blijkbaar onvoldoende kennis en middelen hebben om hun doelstellingen te kunnen realiseren. Die gemeenten willen ze op een of andere manier ondersteunen.

Er is aan de OVAM gevraagd om een onderzoek te doen op welke stortplaatsen in Vlaanderen men al kan bebossen. Er komen al 47 stortplaatsen in aanmerking voor bebossing. Voor 21 hiervan is reeds een oriënterend bodemonderzoek opgestart; dat gaat over ongeveer 120 hectare. Als er in de toekomst nog potentieel bebosbare voormalige stortplaatsen een bodemonderzoek vergen dan worden de nodige extra middelen hiervoor voorzien.

Vervolgens waren er vragen rond hemelwater en droogteplannen. De voorbereidingen hiervan gebeuren in open dialoog met de VVSG zodat zij ook hun input kunnen geven. Inzetten op het slim omgaan met hemelwater is volgens de minister ieders verantwoordelijkheid. Dit levert ook besparingen op. Zoals aangegeven in de Blue Deal zullen gemeenten die droogteplannen nodig hebben om in de toekomst toegang te hebben tot watergerelateerde subsidies.

Wat het statiegeld betreft, wijst de minister erop dat dit al verschillende keren besproken is in de commissie. De vorige minister en regering hadden een verpakingsplan opgesteld. De evaluatie daarvan was voorzien in 2023. Minister Demir heeft beslist dat te vervroegen naar eind 2022. Achter de schermen wordt er samen met de OVAM al gekeken welk van de verschillende systemen men het best kan gebruiken om al het zwerfvuil maximaal aan te pakken. Ze hoopt daar in 2022 de nodige stappen te kunnen zetten om dat probleem aan te pakken. Ze verwijst naar het afgesloten Zwerfvuilcharter, waarin heel wat bijkomende acties zaten. Die zullen ze eind 2021 al evalueren. Ze stelt dat ze qua engagement van de lokale besturen een beetje op haar honger blijft zitten. Haar zwerfvuilhandhavers blijken

op het terrein wel te slagen in het opleggen van boetes, terwijl de lokale besturen dat veel minder kunnen, wat ze jammer vindt. De dertig zwerfvuilhandhavers doen dat in haar ogen goed en sommigen sturen ook wel eens feedback. Voor lokale besturen zal het doorrekenen van de zwerfvuilkosten vanaf 2023 ook soelaas brengen. Dit is ook breed ingeschreven in de wetgeving waardoor alle producten van significante stromen in zwerfvuil hieraan moeten bijdragen.

Minister Demir komt tot de vraag van mevrouw Rombouts over het recycleren van luiermateriaal. De studie naar de inzamelscenario's is nog niet klaar, maar die komt er normaal gezien eind 2021 of in 2022. In het kader van de lopende call voor recyclagehubs zien ze dat er duidelijk interesse is om een concreet project op te zetten.

Wat de vraag over leegstand betreft, stelt de minister dat ze elk jaar het benodigde budget raamt. Na deze aanpassing was er daadwerkelijk een lager bedrag voorzien, wat ze inderdaad als besparing verwoord heeft aangezien ze bij de begrotingsopmaak nog niet over de nieuwe decreetteksten beschikt. Het betreft dus geen besparing pur sang. Als er onder de nieuwe regelgeving opnieuw meer budget nodig is, zal ze dit meenemen naar de volgende begrotingsrondes. De minister kan dus geruststellen dat er steeds het nodige budget voorzien zal worden. Ze herinnert ook aan de 15 miljoen euro extra die voorzien werd in het kader van de relance.

De minister gaat in op de vragen van mevrouw Perdaens rond de sectorprotocollen asbest. In het onderwijs en de landbouw zijn die lopende en succesvol. In de zorg en de sociale huisvesting zit men in de afronding van de onderhandelingen en gaat men in de loop van 2022 ook operationeel kunnen zijn.

Wat de timing rond de recyclagehubs betreft, zegt minister Demir dat de eerste call loopt voor 15 miljoen euro. Tot 10 december 2021 kunnen projecten ingediend worden, waarna de jury hiervan een evaluatie zal maken en vervolgens steun toegekend zal kunnen worden.

De klimaatkaarten zijn het resultaat van een wetenschappelijke oefening. Ze zijn in functie van de openbaarheid van bestuur ook gepubliceerd op de website. Volgens minister Demir bevatten ze interessante info waar men niet blind voor mag zijn. Die kaarten zullen ook besproken worden binnen de Vlaamse Regering. Ze worden natuurlijk ook gemaakt op basis van modellen. Bij de overstromingen in Vlaanderen in de zomer bijvoorbeeld wisten ze perfect waar het hevig ging stortregenen en overstromen. Dat zijn eigenlijk een beetje gelijkaardige kaarten. Het is voor haar dus geen probleem om dit te bespreken binnen de regering.

Op de vraag van de heer Coenegrachts over het historisch passief antwoordt de minister dat ze dat aan het bekijken is. Het gaat echter over overtredingen die geen vergunning kunnen krijgen, maar destijds vanuit ruimtelijk oogpunt werden gedoogd. Ze zal dus niet met de spons erover gaan. Dat kan ook niet. Die overtredingen moeten een voor een goed worden bekeken, maar het blijven overtredingen. Ze zullen niet leiden tot een gevangenisstraf of een werkstraf, maar er zal iets tegenover moeten staan. Anders zou het ook niet eerlijk zijn ten aanzien van mensen die zich wel aan de regels houden. Daar moet dus een goede, robuuste oplossing voor komen, die ook voldoende rechtszekerheid geeft en zeker de deur niet openzet voor overtredingen.

Er liggen geen locaties vast voor de recyclagehub. Die kan er uiteraard op meerdere locaties komen.

De voorbereidingen inzake het asbestattest zijn volop bezig. De verplichting bij de verkoop zou rond de zomer van volgend jaar rond moeten zijn, maar een exacte

datum is er nog niet. Wat de vraag over het behalen van de doelstellingen inzake bodemsanering tegen 2036 betreft, verwijst de minister naar het antwoord op de technische vraag die al werd gesteld.

Dan was er de vraag over de besparing van 10 miljoen euro op de inningsbijdragen. De doorgevoerde besparing betreft een efficiëntiemaatregel ten aanzien van de drinkwaterbedrijven. De inningsbijdrage betreft een kostenvergoeding voor enerzijds het debiteurenrisico van de waterbedrijven en anderzijds hun operationele kosten voor het factureren van de waterfactuur. De minister herhaalt dat ze de sector vooral wil aanzetten tot een betere procesvoering. Deze maatregel draagt daartoe bij. Een recuperatie van de besparing via een verhoogde waterfactuur is dan ook geheel niet aan de orde. Dat is ook heel duidelijk meegegeven aan de sector. Het is de VMM die instaat voor het toezicht op de tariefzetting met betrekking tot de waterfactuur. Specifiek voor 2022 zal de VMM er nauwlettend op toezien dat de besparing niet wordt gerecupereerd via een verhoging van de saneringstarieven. Met het tariefpad 2017-2022 liggen de tarieven trouwens vast: ze zullen dus niet kunnen worden verhoogd. De minister stelt om ook voor 2023 de ambitie te hebben om de globale waterfactuur niet te laten stijgen. Volgend op de evaluatie van de tariefstructuur worden scenario's onderzocht voor zowel het vast recht als de sociale correcties. Daarover zullen begin volgend jaar beslissingen worden genomen, zodat die ook kunnen worden geïmplementeerd in de nieuwe tariefplannen die de drinkwatermaatschappijen dan moeten indienen.

Dan waren er de vragen over de overstromingsgevoelige gebieden. Het departement gaat inderdaad in beroep als dat nodig is. De minister vindt het belangrijk dat de watertoets correct wordt nageleefd, zowel door lokale besturen als door de deputaties. Daarbij moet men natuurlijk telkenmale de concrete situatie en eventuele oplossingen bekijken. Voor grotere gebieden waar overduidelijk een bouwvrije opgave geldt, is een definitieve herbestemming inderdaad aangewezen, aldus de minister. Dat is ook altijd de bedoeling geweest. Ze verwijst in dat verband naar de memorie van toelichting bij het decreet Integraal Waterbeleid, die aangeeft dat de watertoets en aanpak van signaalgebieden slechts een tussentijdse oplossing zijn, in afwachting van een herbestemming. Dit kan natuurlijk via een RUP of de aanduiding als WORC. Conform het regeerakkoord zal ze een concreet plan voorleggen aan de Vlaamse Regering om die WORC's aan te duiden en te herbestemmen. De decretale basis daarvoor is al goedgekeurd. De minister wil de eigenaars ook duidelijkheid geven over een eventuele planschadevergoeding, die natuurlijk ook billijk moet zijn voor de overheid. Daarvoor moeten ook de bijkomende inzichten nog eens worden bekeken. Gemeenten en provincies kunnen altijd zelf RUP's opmaken om signaalgebieden te herbestemmen. Sinds 2014 bestaat er een subsidiereglement: een gemeente of provincie die een RUP opmaakt om signaalgebieden van bebouwing of ontwikkeling te vrijwaren, kan van Vlaanderen een tegemoetkoming van 60 procent krijgen voor planschadeclaims. Dat lijkt de minister een heel mooi bedrag.

De minister vindt de vraag over de evaluatie van het Omgevingsvergunningsdecreet heel terecht. Uit de internationale benchmark van de omgevingsvergunningsprocedure blijkt dat de regelgeving inzake ruimtelijke ordening en milieu regio- en landgebonden is, met eigen klemtonen en uitdagingen. Wel blijkt Vlaanderen binnen de onderzochte landen en regio's een van de weinige regio's te zijn die de combinatie en integratie van twee vergunningsprocedures én de oplossingsgerichte technieken én de digitale aanpak heeft doorgetrokken in de regelgeving. Bovendien zijn de beslissingstermijnen in Vlaanderen veeleer aan de korte kant vergeleken met de andere lidstaten.

Uit de evaluatie blijkt dat de doelstellingen van het Omgevingsvergunningsdecreet in belangrijke mate werden bereikt. De oorspronkelijke uitgangspunten van het decreet worden niet in vraag gesteld. Wel worden er verbeterpunten en

optimalisaties voorgesteld: het vereenvoudigen van de vergunningsprocedures tot één procedure, waarbij afhankelijk van het voorwerp van de aanvraag een openbaar onderzoek wordt georganiseerd; het uitwerken van een oplossing voor een wijzigende vergunningsaanvraag; het doorvoeren van bijstellingen in de bevoegdheidsverdeling, zodat het project aan het juiste bevoegdheidsniveau wordt toegewezen; het optimaliseren van de toegang tot de projectvergadering; het vereenvoudigen van de normenboeken; het optimaliseren van schorsings- en heffingsprocedures; het optimaliseren van de werking met betrekking tot de adviesinstanties en de omgevingsvergunningscommissies. De minister plant een aantal zaken te wijzigen. Binnenkort zal ze een conceptnota aan de Vlaamse Regering voorstellen, waarna men de teksten kan uitwerken. Deze evaluatie vond ze alleszins heel interessant. Als er interesse is, kunnen het studiebureau en de experts ze verder komen toelichten in de commissie, aangezien ze redelijk omvangrijk is.

Inzake administratieve vereenvoudiging staat er nog heel wat op de agenda, aldus de minister. De regelgevingsagenda bevat een reeks initiatieven die op korte termijn zorgen voor een vereenvoudiging. Zo zullen samen met minister Peeters in het decreet Complexe Projecten een aantal optimalisaties worden doorgevoerd. Het Omgevingsvergunningsdecreet zal worden geoptimaliseerd op basis van de evaluatie. De minister plant ook een herwerking van de lijst van handelingen van algemeen belang. Ook is er de digitalisering van het Omgevingsloket en de formulieren die daarmee samenhangen. De informatie- en inspraakprocedures in diverse decreten zullen worden verbeterd en beter op elkaar worden afgestemd binnen het omgevingsrecht.

De minister verontschuldigt zich ten slotte voor het feit dat ze op sommige vragen niet kon antwoorden. Mochten er nog zaken komen, dan zal ze die zeker overmaken aan de commissieleden.

3. Aanvullende vragen en opmerkingen van de commissieleden

3.1. Tussenkoms van Mieke Schauvliege

Mieke Schauvliege vindt dat ze geen duidelijk antwoord heeft gekregen op haar belangrijkste vraag. In haar BBT heeft de minister op meerdere plekken aangegeven dat ze een koppenbesparing zal doorvoeren, van 312.000 euro bij het Departement Omgeving, van 104.000 euro bij het INBO, van 364.000 euro bij het ANB, van 208.000 euro bij de VLM, van 208.000 euro bij de OVAM en van 624.000 euro bij de VMM. Dat geeft een totaalbedrag van 1,8 miljoen euro aan koppenbesparing. De minister kondigde aan tien extra milieu-inspecteurs te zullen aanwerven. De Groenfractie juicht dat uiteraard toe, maar vraagt zich af met welke middelen ze dat zal financieren. Zal de minister extra middelen toevoegen aan haar BBT of verschuift ze middelen om die medewerkers te kunnen aanwerven?

De spreker heeft de minister van bij het begin van deze legislatuur gewaarschuwd dat het tekort aan personeel de achilleshiel zal zijn van haar beleid. Er worden veel middelen uitgetrokken voor bosuitbreiding en de Blue Deal, maar men beschikt noch bij de administratie, noch bij de studiebureaus, noch bij de opdrachtgevers die men tewerkstelt, over de nodige manschappen om die middelen om te zetten in praktijk. De minister moet daar sowieso rekening mee houden. Groen stelt dat vast in de uitvoering van het beleid, maar ook naar aanleiding van de PFOS-commissie is heel duidelijk gebleken dat het gebrek aan controles en deskundigheid binnen haar administratie ons nu zuur opbreekt. Er wordt te weinig gecontroleerd. Men slaagt er niet in om alle klasse 1-bedrijven te controleren: 20 procent ervan is nog niet gecontroleerd. Men gaat één keer per jaar langs bij de gevaarlijke RIE-bedrijven omdat dat wettelijk verplicht is, maar die wettelijke verplichting behelst een volledige en grondige controle. In de PFAS-PFOS-commissie werd echter aangegeven dat er bij die jaarlijkse controle alleen op een aantal onderdelen wordt

gecontroleerd, dat men niet aan een volledige en grondige controle toekomt. Zelfs de Europese verplichtingen qua controle kunnen dus niet worden nageleefd.

Ook op het vlak van vergunningverlening schiet men schromelijk tekort. Men is niet meer in staat om voldoende deftige adviezen af te leveren die nodig zijn om ervoor te zorgen dat de deputatie een kwaliteitsvolle vergunning kan verstrekken.

Het is volgens Mieke Schauvliege dus het moment om dat probleem op tafel te leggen. De Vlaamse Regering heeft een besparingsopdracht opgelegd in alle departementen. De spreker vraagt aan dat minister dat ze deze crisis gebruikt om te pleiten voor het bevriezen van de personeelsbudgetten en de besparing daarop, dat ze onderzoekt wat de grootste noden zijn en zorgt voor extra middelen, zodat die mensen hun werk deftig kunnen doen en de Vlaming altijd en overal kan rekenen op een gezonde leefomgeving. Ze kan volledig begrijpen dat de minister de audit afwacht, dat er nog moet worden onderzocht waar de grootste noden zijn en waar het best in bijkomende mensen wordt voorzien, maar dat moet wel gebeuren. De vele getuigenissen in de PFAS-PFOS-commissie zijn voldoende duidelijk geweest: die administratie is kapot bespaard. Daar moet de minister echt iets aan doen. Mieke Schauvliege denkt dat ook de minister een kwaliteitsvol milieubeleid wil, maar op dit moment is men aan het afglijden door dat personeelstekort.

3.2. Tussenkoms van Bruno Tobback

Bruno Tobback merkt op dat de minister geen antwoord gaf op een aantal heel concrete vragen. Zo gaf ze geen antwoord op de duidelijke vraag waar ze erin slaagt om bijkomende mensen aan te werven in een administratie waar ook met deze begroting sprake is van een algemene verlaging van het personeelsbestand. Als de minister die extra tien personen aanwerft, wie wordt er daarbovenop dan niet vervangen, welke functies en verantwoordelijkheden verdwijnen, welke dingen zullen niet meer worden uitgevoerd? Hij is blij met die tien, maar er vallen elders andere gaten. En die tien waren niet in deze begroting voorzien, want daarover is blijkbaar onlangs beslist. Hij heeft ook geen aanpassing gezien waaruit blijkt waar die tien vandaan komen. Die gaan dus ergens anders af.

De minister erkende dat adviesverlening een kerntaak van de Vlaamse overheid is die niet wordt ingevuld, en zei te willen proberen dat opnieuw op te krikken, als hij haar goed heeft begrepen. Als ze dat wil doen, vanwaar gaan die mensen komen? Tegelijkertijd blijft de minister die administratie immers afbouwen. Haar eigen secretaris-generaal heeft al meermaals gezegd dat hij gewoon de mensen niet meer heeft. De minister heeft niet gezegd dat er mensen bij zullen komen voor adviesverlening, wel dat er meer advies zal worden verleend. Hoe gaat men dat doen? Zelfs al is dat een mooie belofte, het zou doodzonde zijn als de minister die niet zou uitvoeren. Dat is toch een beetje een plaag aan het worden in deze legislatuur, stelt de spreker vast. Hij apprecieerde al heel veel beloftes van de minister en zou blij zijn indien ze allemaal zouden worden uitgevoerd, maar hij kan alleen maar met pijn in het hart vaststellen dat het loze beloftes zijn en blijven en dat het jaar na jaar erger wordt. Hij ziet de cijfers niet waarmee de minister die beloftes gaat waarmaken.

Wat de bosuitbreiding betreft, heeft Bruno Tobback niet voor niets naar de Bosteller verwezen: op dit moment is ongeveer 280 hectare gerealiseerd. Naar boven afgerond, omdat men constructief wil zijn, is dat 150 hectare per jaar. Als de minister tegen het einde van de legislatuur 4000 hectare wil bereiken, dan zal dat moeten vertienvoudigen. Blijkbaar heeft de minister geen flauw idee waar die vandaan zullen komen.

Het parlementslid betreurt dat de minister keer op keer naar anderen verwijst. Als de Vlaamse Regering de lokale besturen wil responsabiliseren inzake ontbossing,

dan zal ze eerst haar eigen verantwoordelijkheid ten opzichte van die besturen moeten waarmaken. De regering schuift meer en meer bevoegdheden en taken naar de lokale overheden door maar stelt daar geen middelen tegenover. Zo is er een gebrek aan adviesverlening en aan financiering voor de bouwshift. Alleen als de minister zelf haar job doet, zal ze de lokale besturen meekrijgen. Wederzijdse verwijten zijn zinloos: een woordenoorlogje levert geen extra boom op.

Bruno Tobback vraagt opheldering over de middelen voor de bodemonderzoeken voor stortplaatsen. De minister zegt dat er 47 storten in aanmerking komen. Daarvan is ongeveer de helft onderzocht. Bij 22 heeft een oriënterend bodemonderzoek plaatsgevonden. Intussen zijn de volledige middelen geschorst en staat het krediet op nul. Zal de andere helft van de storten dan nog wel onderzocht worden? Is de conclusie dat de overheid al grond te veel heeft om bomen op te planten of dat de resultaten van de onderzoeken dermate ontmoedigend zijn dat het de moeite niet meer is om het verder te onderzoeken?

3.3. Tussenkoms van Leo Pieters

Leo Pieters wijst erop dat de commissie in het begin van de legislatuur de drastische aanpak van de minister verwelkomt heeft. Maar inmiddels is de minister met zoveel bezig, dat ze riskeert om zichzelf voorbij te lopen. In een artikel dat op 23 november is verschenen, geeft de minister bijvoorbeeld aan dat er 8 miljoen euro gaat naar de poorten van het Nationaal Park Hoge Kempen. De commissie krijgt daar niets over te horen en de minister gaat vrij snel. Zolang dat blijft lukken, lijkt dat geen probleem, maar de minister zou regelmatig achterom moeten kijken, niet alleen naar de administratie maar ook naar het parlement. De minister kan veel willen en veel regelen maar er moet ook wel enige vorm van structuur in zitten en ze moet het parlement wel grondiger inlichten. Het parlementslid hoopt dat alles rondgeraakt, maar de minister moet beseffen dat de legislatuur al halverwege is en dat ze in het laatste jaar niet alles kan realiseren.

4. Replik van minister Zuhal Demir

Minister *Zuhal Demir* ziet in dat ze op twee jaar tijd niet alles kan realiseren en dat het zelfs een huzarenstukje wordt om dat op een legislatuur te doen. Voor sommigen is ze te snel, voor anderen te traag, voor nog anderen te voortvarend. Ze blijft doorwerken.

Voor de bodemonderzoeken van de stortplaatsen zijn de nodige middelen voorzien in 2021. Daarom zijn ze in 2022 niet meer nodig. Als er bijkomende vragen van lokale besturen zijn om andere storten te onderzoeken, zal de minister de middelen voorzien. Maar die vragen zijn er nog niet, ook niet van de OVAM.

Tijdens de regeringsvorming is heel duidelijk afgesproken dat bij Justitie niet op personeel bespaard wordt. Er komen in deze diensten 150 personeelsleden bij. Ook bij Welzijn is geen koppenbesparing afgesproken. Er is te veel bespaard op handhaving. Er zijn intussen tien natuurinspecteurs, er komen nu ook tien extra milieuinspecteurs, waardoor het niveau van 2018 opnieuw wordt hersteld. De minister heeft een audit voor handhaving besteld omdat ze goed wil weten waar er verbeterpunten zijn en welke profielen daarvoor nodig zijn. Voor de tien aanwervingen zal de minister binnen de eigen beleidskredieten blijven. Ze zullen ingezet worden op illegale afvaltrafik, PFAS-PFOS-controle en illegale grondwaterwinning. Daarmee is de besparing sinds 2018 tenietgedaan, maar de minister wil vooral versterken waar dat nodig is. Dat is een engagement tegenover de diensten, de administratie en de inspectie. Er zal ook een personeelsplan worden opgemaakt en advies worden ingewonnen. Zodra de audit klaar is, zal de minister daaraan voortdoen. De 1,8 miljoen euro geldt voor het geheel van het beleidsdomein Omgeving, zeker niet alleen voor milieuhandhaving. De minister betreurt dat dit de teneur

was, zij houdt immers woord. Zodra de audit klaar is, zal de minister bijsturen waar dat kan. Dat is een eerste zaak. Verder zal ze ook de samenwerking en de win-wins via het bestuurlijke handhavingsregister bekijken. Daar gelooft ze immers in. Een derde zaak is dat het federaal parket geen milieumisdrijven vervolgt.

Minister Demir geeft het voorbeeld van 3M. Daar hebben de handhavers fantastisch werk geleverd. Zij merkt op dat de partijen van de heer Tobback en mevrouw Schauvliege ook in de Federale Regering zitten. Er zijn al verschillende vergaderingen over geweest om dat als prioritair naar voren te brengen binnen de federale parketten, maar dat moet ook vervolgd worden. De handhavers hebben in het verleden bij 3M gecontroleerd. Er is een pv gemaakt, maar dit is geseponeerd. Dat is het zeer frustrerend voor de handhavers op het terrein die wel de moeite doen om te handhaven. Zij werpt naar niemand een steen, maar een goed handhavingsbeleid is een sluitstuk. Dat is ook de reden waarom ze mensen aan het aanwerven is en besparingen tenietdoet. Het werk is niet af. Men zal bijkomend aanwerven waar het moet. De minister ziet ook ruimte binnen haar beleidsdomeinen om te kunnen schuiven. Vandaar de audit.

Daarnaast zijn er het bestuurlijke handhavingsregister en de vervolging van milieumisdrijven. Het kan niet zijn dat Handhaving controleert en pv's opstelt maar dat er verder niet wordt vervolgd. Het is gemakkelijk om grote praat te verkopen in de commissie maar de minister heeft een duidelijk plan. Er wordt wel degelijk gecontroleerd en er worden pv's opgesteld maar in de praktijk worden ze niet nageleefd. De minister heeft het op de agenda van de federale ministers gezet. De drie genoemde fronten zullen ervoor zorgen dat er een coherent beleid is voor alles wat met omgeving te maken heeft.

Het werk van de minister is niet af. Zij werkt verder. Ze heeft daar nog tijd voor. Uiteindelijk zal de Vlaming zich moeten uitspreken over wat hij ervan vindt.

5. Slotbemerkingen van de parlementsleden

De *voorzitter* merkt op dat de commissie een hoorzitting heeft gehouden over handhaving. De commissie heeft ervoor gekozen om een tweede hoorzitting on hold te zetten tot de audit heeft plaatsgevonden, allicht in het voorjaar. Het parlement zal zich dan ook over de audit uitspreken.

Mieke Schauvliege is tevreden met de tien extra handhavers. Zij heeft echter geen antwoord gekregen op de concrete vraag waar de budgetten voor die tien handhavers vandaan komen. Als daardoor andere functies niet worden ingevuld, dan belandt men van de regen in de drop.

De minister voorziet 1,8 miljoen euro koppenbesparing op verschillende diensten. Het is essentieel dat men daarmee stopt en dat men de middelen die men nu kan bevriezen, inzet om elders te proberen de gaten dicht te rijden. Ook op de vraag om dat te stoppen, geeft de minister geen antwoord. Zij kondigt een amendement (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 15/2) aan om die bevriezing voor te stellen.

Mieke Schauvliege kijkt ook uit naar de audit en de analyse nadien. Dat is essentieel om te zorgen dat het milieubeleid opnieuw op peil komt.

Bruno Tobback begrijpt de vraag van de minister dat Justitie op federaal niveau meer aandacht aan milieumisdrijven moet besteden. Hij vraagt of de minister daar al overleg over heeft gehad met haar federale collega van Justitie. De partij van de federale minister van Justitie zit ook in de Vlaamse Regering. Dan moet het niet moeilijk zijn om dat te doen. Als er een akkoord komt met de federale minister van Justitie, dan zal Bruno Tobback dat in de twee parlementen met veel plezier steunen. Hij had graag het resultaat van dat overleg gekend. Dan kan men opnieuw

verder praten in plaats van telkens de bal naar de andere te trappen. Het siert de minister niet dat ze dat blijft doen. Het is oké om toe te geven dat men iets niet kan, dat iets niet lukt of dat men te veel beloofd heeft, maar het is niet interessant om de hele tijd te proberen de andere de hete aardappel door te schuiven.

Hij heeft ook niet gehoord waar de tien bijkomende mensen vandaan zullen komen. De besparingen op Handhaving zijn al voor 2018 begonnen. Hij stelt vast dat in de onderhandelingen over het regeerakkoord, de minister ervoor gevochten heeft dat er op Justitie niet op koppen zal worden bespaard. Maar voor het Departement Omgeving, dat al zwaar onder vuur lag, was er blijkbaar veel minder aandacht, ondanks alle tekenen van grote gaten. Ook nu heeft de minister er niet voor gevochten. Het departement blijft verder afgeslankt worden. Zelfs de secretaris-generaal, die er in het verleden nooit veel problemen van heeft gemaakt, begint nu te klagen dat het te ver gaat. Toch blijft de minister opnieuw beloftes maken om tien mensen aan te werven en om opnieuw in te zetten op adviesverlening.

De logische vraag is waar die mensen dan vandaan zullen komen. Het enige wat de minister kan doen, is schuiven. Wat zal er dan minder gedaan worden op een departement dat nu zowat op ieder niveau onderbemand is? Dat is de fout van de Vlaamse Regering die heel bewust de voorbije legislaturen aan afbraak heeft gedaan. Ook minister Demir zet de tegenbeweging nog altijd niet in.

Op de vraag van de voorzitter antwoordt *Mieke Schauvliege* dat ze de amendementen (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 15/2) voldoende gemotiveerd heeft.

De *voorzitter* sluit de bespreking over het onderdeel Omgeving en Natuur af.

III. Bespreking deel Energie en Klimaat van 24 november 2021

1. Vragen en opmerkingen van de parlementsleden

De *voorzitter* brengt in herinnering dat de begroting is toegelicht op 17 november 2021 en dat de commissieleden het deel Natuur en Omgeving op 23 november besproken hebben. Op 24 november bespreken de commissieleden het deel Energie en Klimaat van de BBT, om er nadien over te stemmen.

1.1. Vragen en opmerkingen van Sam Van Rooy

Sam Van Rooy zag tijdens de presentatie van de begroting door de minister dat de energiefactuur verder "onder controle gehouden zal worden". De energiefactuur is echter niet onder controle; ze swingt de pan uit. Dat de minister het zo weergeeft, wijst toch op enige wereldvreemdheid. Er zou 47 miljoen euro veil zijn om nettarieven te verlagen en certificaten bij de distributienetbeheerders op te kopen. De impact daarvan op de factuur zou voor de gemiddelde gebruiker 43 euro zijn. Alle kleine beetjes helpen natuurlijk, maar voor mensen die hun factuur met vele honderden euro's hebben zien stijgen, is 43 euro niet bijster veel.

Er is ook sprake van een structurele daling van de energiefactuur vanaf 2023. Hoeveel bedraagt die voor de gemiddelde gebruiker? Hopelijk is dat een pak meer dan 43 euro.

Daaraan gekoppeld is het de vraag of het capaciteitstarief die structurele daling niet ongedaan zal maken? Het capaciteitstarief zal voor veel Vlamingen immers een verhoging van de energiefactuur betekenen. Is die impact berekend?

De woningrenovatiepremie wordt verkocht als een ontlasting van de elektriciteitsfactuur, maar dat klopt volgens Sam Van Rooy niet. Energetische renovatie zorgt weliswaar voor een lager energieverbruik, maar daardoor gaan de energieprijzen nog niet dalen. Je betaalt minder omdat je minder verbruikt, niet omdat de prijzen dalen. En ook daar kan het capaciteitstarief veel tenietdoen, omdat daarbij niet alleen van tel is hoeveel energie je verbruikt, maar ook wanneer je die verbruikt.

Er zouden twee nieuwe calls komen voor groene warmte en projecten voor duurzame renovatie van gebouwen in de publieke sector. Hoe ziet de minister de toekomst van warmtenetten in Vlaanderen? In welke mate zullen warmtenetten een rol spelen in de Vlaamse energiemix?

De Vlaamse Regering vraagt de lokale overheden om tegen 2030 jaarlijks een primaire energiebesparing van 2,09 procent te realiseren en de CO₂-emissies ten opzichte van referentiejaar 2015 met 40 procent te reduceren. Dat engagement is eveneens opgenomen in het Lokaal Energie- en Klimaatpact. Die doelstelling is er, maar zullen de lokale besturen ze ook kunnen halen? Wat als ze de doelstelling niet halen? Zijn er ook gemeenten die al hebben laten weten dat ze de doelstelling niet zullen halen? Hoe reageert minister Demir daarop?

Het Vlaams Belang vindt het geen slechte zaak dat er een premie komt voor de dubbele aanrekening van nettarieven. De vraag is wel of die premie voor iedereen voldoende zal zijn. Die premie moet ook aangevraagd worden. Zal de burger daar voldoende over geïnformeerd worden?

Wat zal er gebeuren om het probleem van de uitvallende omvormers in de zomer te verhelpen? Als er plots heel veel zon is in de zomer, vallen sommige omvormers uit. Zal dat probleem tegen de volgende zomer opgelost zijn?

Het Vlaams Belang is een zeer koele minnaar van windturbines, met Sam Van Rooy voorop. De hoeveelheid grondstoffen die nodig is om windturbines te maken en de hoeveelheid CO₂ die vrijkomt bij de productie ervan, staan niet in verhouding tot de weinige energie die ze opwekken. Het Vlaams Belang vindt het zeer problematisch dat de minister daarbovenop geen werk wil maken van een afgebakend plan van zones waarbinnen nog windturbines kunnen worden ingeplant. Als er dan toch windturbines moeten bij komen, dan moet duidelijk zijn waar dat nog mag, bijvoorbeeld enkel nog in industriegebied. Het mag niet de regel zijn dat ze overal kunnen komen. Er is veel legitiem verzet tegen windturbines. Hoe wil de minister daaraan tegemoetkomen?

Het mantra van de regering is om het aandeel hernieuwbare energie omhoog te krijgen. Sam Van Rooy had liever het aandeel kernenergie zien stijgen, zoals ook de buurlanden, met uitzondering van Duitsland, ondertussen lijken te beseffen. België maakt op het moment van spreken een Dunkelflaute door, een periode waarin er geen wind- of zonne-energie is en waarin de enige productie dus van kern- en gascentrales komt. In dat opzicht is Sam Van Rooy tevreden met het voortschrijdend inzicht van de minister, namelijk dat ze ook te kennen geeft voorstander te zijn van investeringen in kernreactoren.

De minister sprak ook over kostenefficiëntie en een efficiënte inzet van middelen uit het Vlaams Klimaatfonds, maar dat is toch wel vrij vaag geformuleerd. Wat betekent dat, een efficiënte inzet van middelen? En hoe past klimaatadaptatie daarin? Midden november stelde de minister in antwoord op een vraag om uitleg dat klimaatadaptatie belangrijker is dan CO₂-reductie. Sam Van Rooy is het daar volledig mee eens, maar betekent dat dan dat er meer middelen uit het Vlaams Klimaatfonds zullen worden ingezet voor klimaatadaptatie? Zal het aandeel voor klimaatadaptatie stijgen?

1.2. Vragen en opmerkingen van Robrecht Bothuyne

Robrecht Bothuyne ziet dat er in het kader van de visienota op het Vlaamse klimaatplan al heel wat nieuw beleid is aangekondigd. Een van de cruciale elementen is het EPC, waarvan het belang alleen maar zal toenemen in de toekomst: kleine verschillen in energielabel kunnen een groot verschil maken bij het al dan niet recht hebben op steun. Het EPC is echter ook al lang voorwerp van kritiek. Voorziet de minister een evaluatie van de methodologie? Kan het instrument zo vormgegeven worden dat het echt een goede leidraad vormt voor renovatie na eigendoms-overdracht, zonder risico te lopen op lock-ins? Het EPC zal in belang toenemen en dus zal er ook meer vraag naar zijn. Is het werkveld voorbereid op een stijgende vraag?

In het klimaatplan was er weinig sprake van energieproductie, maar dat is wel een bijzonder belangrijk thema. In studies, onder andere van Elia en EnergyVille, is de rode draad dat er meer mogelijk en ook nodig is op het vlak van hernieuwbare energie. Er zijn al ambitieuze doelstellingen voor wind- en zonne-energie, maar allicht zullen die nog aangescherpt moeten worden. Heeft de minister op dat vlak nog bijkomende ambities? En zullen de instrumenten om die te garanderen er ook zijn? Er zijn bijvoorbeeld veel middelen voor de call rond groene stroom, wat een goede zaak is. Een uitbreiding van de categorie zonneprojecten naar kleinere projecten, bijvoorbeeld van 25 kilowattuur, zou er echter voor kunnen zorgen dat meer bedrijven op die call willen inschrijven en dat er zo meer zonnepanelen geïnstalleerd worden.

De investeringspremie voor zonnepanelen blijft in 2022 op het niveau van 2021, eveneens een goede zaak. De uitfasering ervan tegen 2025 blijft echter. Een snelle afbouw van de premie zou de investeringen in zonnepanelen onder druk kunnen zetten. Voorziet de minister op dat vlak nog een evaluatie en eventueel ook een aanpassing?

De spreker wijst erop dat, zelfs nu de impact van de uitspraak van het Grondwettelijk Hof voor een stuk opgevangen is door de reeds genoemde premies, de digitale meter toch een belangrijk onderwerp blijft, en wil weten hoever het staat met de uitrol daarvan. Zijn er nog altijd veel problemen met particulieren die de toegang tot hun woning ontzeggen en op die manier digitale meters niet laten installeren? Hoe kan ervoor gezorgd worden dat het draagvlak voor de digitale meter verder groeit, wetende dat er de komende tijd een grote versnelling komt op het vlak van warmtepompen en elektrische voertuigen, en dat een slim energiesysteem dus bijzonder belangrijk wordt?

Robrecht Bothuyne herinnert eraan dat de energietransitie niet enkel particulieren raakt, maar zeker ook bedrijven. De minister voorziet een versterkt beleid voor niet-energie-intensieve ondernemingen. Op welke manier wil ze bijkomende bedrijven betrekken in dat beleid? In Nederland bestaat er bijvoorbeeld een verplichting om zonnepanelen te installeren als aangetoond wordt dat de terugverdientijd voor de bedrijven laag is. Misschien kan hier een dergelijk beleid naar kmo's gevoerd worden om hen zo mee te krijgen in de transitie en het potentieel van hernieuwbare energie te vergroten?

Het Flexibiliteitsplan 2025 is een ander belangrijk element voor het beleid van de komende jaren. Het is goed dat daarrond studiewerk gebeurt en dat er een sterke wisselwerking is met het in kaart brengen van hoe toekomstbestendig ons elektriciteitsnet is. Kan de minister meer toelichting geven over wie die studies doet, wanneer die klaar zijn, en welke beleidsimpact ze ervan verwacht?

Ten slotte gaat de spreker nog in op het ENOVER-rapport, dat het samenwerkingsakkoord over de burden sharing (lastenverdeling) wil gaan evalueren en waarnaar

verwezen wordt op pagina 19 van de BBT. Wanneer verwacht de minister dat rapport en wat zijn de volgende stappen in het kader van de burden sharing voor het klimaatbeleid? In Glasgow werd daarin nog geen succes behaald, maar het is bijzonder belangrijk dat dit niet blijft liggen en dat er heel snel resultaten komen. Kan de minister een stand van zaken geven van de burden sharing en haar reflectie op de studie die de huidige samenwerking evalueert?

1.3. Vragen en opmerkingen van Staf Aerts

Staf Aerts brengt twee zaken aan de orde waarover in het rapport van het Rekenhof expliciet vragen worden gesteld. De eerste gaat over de energiestatistiek, of eigenlijk over het afkopen van het niet halen van de doelstellingen rond hernieuwbare energie. Dat gaat over een bedrag van 22 miljoen euro, en dat zijn middelen die volgens de spreker veel beter geïnvesteerd kunnen worden. Het Rekenhof stelt zich vragen, zowel bij de ramingen als bij het gegeven dat daaromtrent vanaf 2023 geen middelen meer teruggevonden worden.

Nog grotere kritiek heeft het Rekenhof op het Klimaatfonds zelf, met name op het opvallende parcours van de middelen in dat fonds. In de meerjarenplannen 2020-2025 zijn er vanaf 2022 geen middelen ingeschreven, omdat er geen akkoord is. In het centenboekje van 2022 worden er al wel beleidskredieten voorzien, maar nog geen betaalkredieten. Dat gaat over bijna 79 miljoen euro. In deze begroting wordt het akkoord eigenlijk niet meer afgewacht. De middelen worden helemaal voorzien en men zegt ook dat men er een beroep op gaat doen. Dat gaat over de middelen van het Europese emissiehandelssysteem. Dit doet volgens de spreker de vraag rijzen hoe men is gekomen tot dit parcours van niet inschrijven naar gedeeltelijk inschrijven naar volledig inschrijven. Aangezien hij niet de indruk heeft dat de onderhandelingen even vlot in de goede richting verlopen, wil hij van de minister vernemen hoe ze daarmee omgaat.

De spreker heeft vervolgens een vraag over het Energiefonds en de elektriciteitsfactuur. De minister kondigde half oktober aan dat ze de elektriciteitsfactuur zou laten dalen met een korting van 200 miljoen euro in 2022, waarvan 166 miljoen euro uit het Energiefonds zou komen. Maar na een vergelijking van de uitgaven is het niet duidelijk waar die 166 miljoen voor de elektriciteitsfactuur vandaan zal komen.

Staf Aerts herinnert aan het feit dat de heer Bothuyne eerder aanhaalde dat in het aanvullende klimaatplan, dat recent gelanceerd werd, niets staat over hernieuwbare energie. Het staat natuurlijk wel in de begroting, maar de spreker vindt het toch een gemiste kans, want iedereen is het erover eens dat de doelstellingen opgeschroefd moeten worden, maar vooral ook dat er meer gerealiseerd moet worden. Hij verwijst vervolgens naar een bedrag van 22,5 miljoen euro rond de call groene stroom. Dat is vergelijkbaar met het bedrag dat voor 2021 was ingeschreven. Maar blijkbaar is het niet de ambitie om het volledige bedrag ter beschikking te stellen van de calls, want de laatste call zou naar verluidt afgetopt worden, zodat niet het volledige bedrag ingezet wordt. Het lijkt de spreker toch aangewezen om dit jaar en volgend jaar het volledige bedrag te gebruiken voor projecten rond zonnepanelen en dergelijke, aangezien grotere projecten nu mogelijk gaan worden.

Dat de minister in kaart wil brengen welke eigen locaties van de Vlaamse overheid geschikt zijn voor windturbines, vindt de spreker een goede en belangrijke zaak, maar hij vraagt zich af waarom er sprake is van slechts één proefproject, en wat er daar exact getest wordt.

1.4. Vragen en opmerkingen van Bruno Tobbacq

Bruno Tobbacq vindt het in de huidige situatie, met energieprijzen die, ongeacht waar de energie vandaan komt, allemaal even duur zijn, nodig dat er een overzicht gemaakt wordt van wat de Vlaamse Regering kan doen om de prijzen in bedwang te houden en alternatieven aan te bieden. De bijzonder hoge prijzen, met name van aardgas, zijn een prikkel voor sommige mensen om te investeren in energie-zuinigheid, maar dat kan alleen voor wie daar de middelen voor heeft. Voor anderen is het gewoon een zware last om te dragen. Dan is het een zeer negatieve realiteit waar mensen een antwoord op willen. Het is noodzakelijk dat de win-win van energie besparen en daarmee ook van kosten besparen, beter aangepakt wordt dan vandaag het geval is.

De realiteit vereist dat er gekeken wordt naar de maatregelen rond leningen en premies en meer bepaald naar de effectiviteit ervan. Bruno Tobbacq is vragende partij voor een grondige evaluatie van de renovatiegraad die vandaag bereikt wordt, met de huidige uitgaven. Hij vermoedt dat de renovatiegraad totaal niet in verhouding staat tot de doelstellingen, en dat de middelen dus herbekeken moeten worden. Hij stelt vast dat er in de begrotingscijfers jaar na jaar weinig evaluatie zit van de impact die de bestaande middelen hebben op de renovatiegraad. Omdat die cijfers meestal ontbreken, zou hij van de minister willen horen welke renovatiegraad ze hoopt te bereiken met de huidige beschikbare middelen, en welke de opnamegraad is van alle beschikbare leningen het voorbije jaar, en wat daar het streefcijfer is voor het volgende jaar. Dergelijke cijfers, over wat men bereikt met de middelen die begroot zijn, zouden stelselmatig ingeschreven moeten worden. Voor leningen kan men eenvoudigweg kijken naar hoeveel procent er wordt opgenomen van de beschikbare middelen, en door wie. Indien enkel de gezinnen bereikt worden die het eigenlijk zelf zouden kunnen financieren, dan maakt men wel het leven gemakkelijker voor sommige mensen, maar niet voor degenen die het het moeilijkst hebben.

Dit aspect komt weinig aan bod in de Vlaamse Brede Heroverweging die momenteel aan de gang is. Binnen die Brede Heroverweging is het nodig dat een heel pakket van subsidies rond energie, dat ook in deze begroting voorligt, systematisch getoetst wordt op de efficiëntie voor het reduceren van broeikasgasuitstoot en van luchtvervuiling. De EBO's staan al jaren systematisch in de kijker, maar de doelstellingen daarvan blijven ondermaats, en worden vaak niet gehaald. Bruno Tobbacq feliciteert de heer Steenwegen met zijn initiatieven rond de subsidies naar biogas. Men had al eerder tegen het licht moeten houden wat daarvan de effectiviteit is inzake het terugdringen van CO₂-uitstoot in verhouding tot de budgetten die eraantoe gaan. Dat gaat over honderden miljoenen euro's. Indien blijkt dat dit niet alleen aan fraude maar ook aan een zeer lage efficiëntiegraad gekoppeld is, dan kan het geld beter besteed worden aan het renoveren van woningen, zo meent de spreker. Hij is daarom vragende partij voor het betrekken van alle energiesubsidies in de Vlaamse Brede Heroverweging, in functie van hun efficiëntie voor de vermindering van CO₂-uitstoot, alsook met betrekking tot het risico dat men stranded assets zou gaan subsidiëren. Al die subsidies mogen best wel eens tegen het licht gehouden worden om te zien of ze ook iets bereiken, behalve dat ze een aantal sectoren blij maken. Dat laatste is immers niet het doel van het Vlaamse beleid. Het Vlaamse beleid moet efficiëntie realiseren.

Tijdens de eerdere discussie over het klimaatplan van de Vlaamse Regering kwam ook de aardgasheffing aan bod, waarvan Bruno Tobbacq begrijpt dat die 45 miljoen euro zou moeten opbrengen. Hij vraagt waar men dat bedrag kan terugvinden, aangezien het wellicht niet in deze begroting staat. Ten tweede heeft hij van minister Crevits nog geen antwoord gekregen op de vraag of de heffing ook geldt voor de energie-intensieve bedrijven die in het ETS-systeem zitten. Betalen ze ook die aardgasheffing? Of krijgen de energie-intensieve bedrijven subsidies in het

kader van ETS en carbon leakage, terwijl alle andere bedrijven een heffing betalen op hun aardgas? Hij zou dat in elk geval tegenstrijdig vinden, maar hij wacht het antwoord van de minister verder af.

Bruno Tobback ziet ook een groot hiaat in het klimaatplan als het over PV-installaties en windinstallaties gaat, en hij juicht in dat verband het initiatief van de heer Bothuyne toe. De spreker is bereid om een concreet voorstel in te dienen rond het installeren van PV-installaties bij bedrijven. Hij ziet in elk geval nog een enorm potentieel aan PV-panelen in Vlaanderen, en hij steunt elke stap in die richting.

Volgens de Vooruitfractie ontbreekt het in deze begroting ook aan een echte langetermijnvisie, zowel financieel als beleidsmatig, rond de versterking van het elektriciteitsnet in functie van de beoogde elektrificatie. Hij ziet wel dat er op federaal niveau akkoorden zijn gesloten met Denemarken om het transport van windenergie mogelijk te maken. Maar er bestaat een gelijkaardig probleem op het land, vindt hij, wanneer het gaat over het distributienet voor hernieuwbare energie van en naar gezinnen en bedrijven. Dat is een gekend probleem, maar hij stelt vast dat er geen aanpassingen gebeuren om de bijna verdubbeling van de elektriciteitsconsumptie in de komende decennia op te vangen. Het net is daar vandaag ontoereikend voor, of de stroom nu centraal of diffuus geproduceerd wordt. En hij ziet vandaag geen plan om dat net te versterken.

De spreker is wel tevreden dat de Vlaamse Regering rekening heeft gehouden met de lokale besturen, die slachtoffer zijn van het verminderen van de energiefactuur via de beslissing van de VREG. Men heeft daar een, weliswaar aflopend, compensatiemechanisme gecreëerd voor het verlies aan dividenden. Maar het is een aflopend systeem en het is geen incentive om te investeren in een sterker net, meent hij. Hij ziet dan ook een duidelijk hiaat. Hij vraagt om daar toch wat meer aandacht voor te hebben. In deze begroting zijn de middelen en de mogelijkheden daartoe nog niet voorzien, meent hij.

1.5. Vragen en opmerkingen van Willem-Frederik Schiltz

Willem-Frederik Schiltz vindt dat de heer Tobback een aantal pertinente punten heeft aangehaald. Het monitoren van de uitgaven inzake klimaat vindt hij relevant, en mede daarom werd in het regeerakkoord besloten om de voortgang, de kosten en de baten van het klimaat- en energiebeleid transparant en effectief te monitoren. Zo kan men tijdig bijsturen waar en wanneer nodig. Nu Vlaanderen een begrotingsbeleid voert dat meer inzet op beleidseffectiviteit, ook in het licht van de Vlaamse Brede Heroverweging, lijkt het hem zeker aan de orde om te kijken hoeveel budget er wordt uitgegeven aan klimaatbeleid, en hoeveel klimaatwinst daarbij wordt geboekt.

Een van de sectoren waarvan de baten groter zijn dan de kosten is die van de circulaire economie, die ook binnen het luik Omgeving werd besproken en voor een stuk gedeeld wordt met minister Crevits. Hij beveelt minister Demir aan om het luik circulaire economie zeker ook in het klimaatbeleid op te nemen. Hij wijst erop dat een omslag naar een circulaire economie een CO₂-reductie tot wel 60 procent kan realiseren door een verstandiger grondstoffengebruik.

De spreker gaat verder in op het luik renovatie, waarbij de renovatiecoaches en energiehuizen een belangrijke rol krijgen. Open Vld juicht die evolutie toe, omdat het moeilijk is om enkel vanuit Vlaanderen de nodige budgetten te voorzien, en dan te hopen dat die renovatiegolf vanzelf in beweging komt.

De aankondiging van het eengemaakte loket zal volgens hem een grote stap zijn, om de diverse instrumenten toegankelijk te maken. Maar men moet goed in het oog houden dat de coaches en energiehuizen effectief en proactief op zoek gaan

naar wijken die in aanmerking komen voor een grondige renovatie. Waar valt er veel winst te boeken en waar zou het voor de mensen een evidentie moeten zijn om te renoveren? Hij stelt vast dat het vaak moeilijk is om mensen te verplichten om te renoveren. Maar wanneer men concreet de baten ziet is men vaak veel gemotiveerder. Dit lijkt hem dan ook het sterkste beleidsinstrument, en daarom moeten de coaches en energiehuizen zo actief mogelijk worden ingeschakeld.

Willem-Frederik Schiltz verwijst ook naar de Europese renovatiegolf die enige tijd geleden werd aangekondigd. Het lijkt hem alleszins duidelijk dat niet alleen Vlaanderen maar ook Europa beseft dat het renoveren van het verouderde woningareaal een belangrijk instrument is in de strijd tegen de klimaatverandering. Die renovation wave valt samen met de aankondiging van de hervorming van de energielabels en het aanscherpen van de doelstellingen. Hij had daar graag nog wat meer toelichting over gekregen van de minister. De renovatiedoelstellingen zouden ergens tussen 60.000 en 90.000 woningen moeten komen te liggen per jaar. De aangekondigde maatregelen in het klimaatplan zijn nog niet vertaald in deze begroting, maar hij kijkt er wel naar uit hoe die de komende jaren worden uitgerold, en hoe het perspectief om die renovatiegraad te bereiken nog hoger kan worden opgetrokken.

De oproep van onder meer de heer Tobback, om naar de beleidseffectiviteit te kijken van de middelen die daarvoor worden vrijgemaakt, kan voor de minister een hulp zijn om de vinger aan de pols te houden, en om een kordaat en krachtadig beleid te voeren.

Willem-Frederik Schiltz gaat ook in op de gebouwenpas, iets waar men lang op heeft moeten wachten. Er bestaat een gebouwenpas voor residentiële woningen, maar hij verwijst naar de ambities uit het regeerakkoord om ook niet-residentiële gebouwen van een gebouwenpas te voorzien, zodat men ook daar een beter zicht krijgt op de energie- en klimaatprestaties. Hij heeft de indruk dat men lang moet wachten op die gebouwenpas. Hoe evalueert de minister de nakende introductie van dit instrument?

Het EPB-instrument wordt gebruiksvriendelijker gemaakt. Open Vld roept op om innovatieve bouwtechnieken daarbij zeker niet uit het oog te verliezen, en een positieve EPB-score dus niet alleen toe te wijzen aan de reeds platgetreden paden, die evenwel zeer verdienstelijk en nuttig zijn.

Wat de hernieuwbare energie betreft is er een felle opstoot geweest vlak voor het stopzetten van de terugdraaiende teller, maar nu valt die investeringsgolf wat stil, stelt hij vast, en hetzelfde geldt voor de windmolens op het land. Hij is het met collega Van Rooy eens dat investeringszekerheid wel belangrijk is als het gaat over hernieuwbare energie. Maar waar de heer Van Rooy het eerder heeft over het limiteren van plaatsen waar windmolens nog mogelijk zijn, acht Willem-Frederik Schiltz het wenselijk dat er meer zekerheid komt over de zones waar windmolens in principe vergunbaar zijn en waar niet. Zo creëert men wat meer investeringszekerheid voor mensen die windmolens willen bouwen. Vandaag lijkt het een beetje een loterij, en hangt het af van welke lokale meerderheid er gevormd wordt of hoe fel het lokaal actiecomité protest voert. Hij wijst erop dat het het recht is van elke burger om zijn overheid te controleren en te contesteren, en zijn eigen belangen gevrijwaard te zien. Maar het is wel belangrijk om zoveel mogelijk zaken te objectiveren, zodat de baten en lusten voor lokale gemeenschappen maar ook voor de algemene Vlaamse gemeenschap in evenwicht zijn. Op welke manier zal met de voorgestelde begroting en beleidsplannen het investeringsritme in hernieuwbare energie verder worden opgekrikt?

Een specifiek onderdeel daarvan is ook een opmerkelijke passage uit het regeerakkoord waarin de regering zich engageert om op overheidsgronden windmolens

en andere hernieuwbare energie-installaties aan te besteden. Hij vraagt de minister hoever het staat met die aanbestedingsprocedures.

De spreker heeft het ten slotte over de energiegemeenschappen en de flexibi­liteitsdiensten. Wat gebeurt er met het net als er meer geëlektrificeerd wordt, als er meer hernieuwbare energie op het net komt? Moet het net dan verdrievoudigd worden qua capaciteit? De verwachting is dat de verzwarende van het net onder controle kan blijven door het verbruik en de productie verstandiger op elkaar af te stemmen. Maar daarvoor zijn die energiegemeenschappen wel nodig die forser op flexibi­liteitsdiensten kunnen inzetten. Hoe kan het Vlaamse beleid deze energiegemeenschappen verder stimuleren? Daarmee verwijst hij onder meer naar het op handen zijnde besluit dat daar verder gestalte aan moet geven.

Hij wil de minister daarbij vooral waarschuwen om het zelfverbruik niet te overstimuleren. Meer en meer wordt duidelijk dat één huis niet het energetisch of economisch optimale niveau is om alles zelf te verbruiken, en dat eerder een wijkniveau in aanmerking komt om de zelf opgewekte energie onder elkaar te verdelen. Maar dat kan dan via die energiegemeenschappen. De spreker meent dat men niet elk huis een batterij moet aanpraten, maar dat men moet kijken hoe de energie met de burens economisch kan worden uitgewisseld.

2. Antwoorden op de vragen door minister Zuhal Demir

Minister *Zuhal Demir* wil aan de slag met de vele constructieve voorstellen, zowel vanuit de oppositie als vanuit de meerderheid. Ook zij vindt dat de premies en subsidies voor klimaat beter in kaart moeten worden gebracht. Zij wil daar werk van maken in de voortgangsrapportage, die hoe dan ook wordt opgemaakt. Daarin moet duidelijk worden gemaakt wat hiervan de impact is op de CO₂-uitstoot. Dit zou deel moeten uitmaken van de beleidstoelichting bij de begroting. De minister zal dit punt ook aankaarten bij haar collega van Begroting.

Minister Demir wil proberen om de Vlaamse componenten van de elektriciteitsfactuur minstens niet te doen stijgen. Daarom werden daar de afgelopen twee jaar al een aantal zaken uitgethaald. Maar de oefening is nog niet af en zal nog meerdere jaren duren. Daarom ook zal volgend jaar 166,6 miljoen euro minder worden door­gerekend via openbaredienstverplichtingen op elektriciteit van de netbeheerder. Dat gebeurt door zelf de kosten te dragen via het Energiefonds en de reserves daarvan. Omdat de federale overheid btw aanrekent op openbare dienstverplichtingen verdwijnt 201,6 miljoen euro uit de elektriciteitsfactuur van iedereen die op laagspanning is aangesloten. Dat was een eenmalige operatie. Er moet ook structureel worden gewerkt aan de factuur. Vanaf 1 januari 2022 is er de stopzetting van de subsidieregeling voor microwarmtekrachtinstallaties en brandstofcellen op fossiele brandstoffen. Dat gaat om 700.000 euro per jaar. Vanaf 1 juli 2022 worden de subsidies geschrapt voor nieuwe fossiele gasaansluitingen bij nieuwbouw. Daarmee wordt 34 miljoen euro bespaard in de kosten voor de gasfactuur. Zo kan de elektriciteitsprijs dalen. Vanaf 1 januari 2023 worden de subsidies geschrapt voor warmtekrachtkoppelingen op fossiele brandstoffen in de landbouw en de industrie. Daardoor kan er, op kruissnelheid, 170 miljoen euro per jaar uit de elektriciteitsfactuur worden gehaald. Met die tax cut worden technologieën als warmtepompen en warmtenetten interessanter. Ten laatste op 1 januari 2026 is er de afbouw van lokale heffingen op elektriciteit. Dit verlaagt de elektriciteitsfactuur met 11 miljoen euro per jaar. Er is vanaf 1 januari 2022 ook een verbod om nieuwe lokale heffingen op te leggen. De bedrijven zullen vanaf 1 augustus 2022 moeten betalen wanneer ze fossiel gas gebruiken. Dit zal volgens minister Demir voor alle bedrijven gelden. De opbrengst daarvan is nog niet opgenomen in de begroting. Dat zal later worden aangepast. Minister Demir hoopt dat het veel zal opbrengen, zodat dat ook uit de elektriciteitsfactuur kan worden gehaald. Aan de VREG werd de opdracht gegeven om een voordelig distributienettarief voor warmtepompen vast te leggen.

De oefening met betrekking tot de Vlaamse componenten in de elektriciteitsfactuur is nog niet klaar, aldus minister Demir. Daar zal jaar na jaar op gewerkt worden. Ook de groenestroomcertificaten zullen daarbij betrokken worden. Minister Demir heeft haar diensten gevraagd om meer controle uit te oefenen op de fraude met groenestroomcertificaten.

Er is een universitair onderzoek gebeurd naar het capaciteitstarief. Minister Demir verwacht hiervan eind dit jaar het resultaat. Dat moet goed in kaart worden gebracht. Zo kan men weten wat dit heel concreet voor gezinnen betekent en waar er nog moet worden bijgestuurd. Dit moet ook aan de VREG worden gevraagd. Het parlement moet dat ook eens goed bekijken.

Minister Demir heeft vaak met Fluvius gesproken over de uitvallende omvormers. Fluvius moet met een aantal actiepunten korter op de bal spelen. Het Energiedecreet voorziet de mogelijkheid om daar ten laatste tegen de zomer een vergoeding tegenover te zetten. Naar aanleiding van het klimaatplan werd aan Fluvius ook gevraagd om haar netten voor woningen, kmo's en kantoren te versterken. Vanaf volgend jaar moet Fluvius tien jaar verder kijken in plaats van drie jaar. Fluvius moet haar plannen in de zomer van 2022 bijsturen en voorleggen aan de VREG. Voor de verdere elektrificatie moet het hele netwerk worden aangepast. Als men beslist de kerncentrales te sluiten en in Denemarken elektriciteit te halen, zal Elia ook moeten investeren. De grootste impact van de elektrificatie zit bij de bedrijven en in de havens. Elia heeft daar een heel belangrijke taak. Minister Demir veronderstelt dat dit op federaal niveau zal gebeuren.

De administratie heeft samen met Elia, Fluvius en de VREG het Flexibiliteitsplan 2025 voorbereid. In de namiddag van 24 december komt de uitgebreide Stroomgroep Elektriciteit voor het eerst samen. In het voorjaar van 2022 moet het plan klaar zijn.

De burden sharing loopt in overleg met de federale ministers, maar dat is niet evident. Op 24 november vond een overlegcomité plaats over de statistieken inzake hernieuwbare energie. Het is nog niet duidelijk wat daarmee gaat gebeuren. Op Belgisch niveau is er een tekort. Wie zal dat tekort betalen? In de samenwerkingsovereenkomst zijn daarover geen bepalingen opgenomen. Maar Wallonië heeft natuurlijk wel een overschot dat overeenkomt met het tekort op Belgisch niveau, aldus minister Demir. Dit overleg moet rond zijn tegen het einde van het jaar.

Kan het klimaatplan gespijsd worden als het samenwerkingsakkoord is afgesloten? Dat is, aldus minister Demir, de reden waarom de Vlaamse Regering heeft beslist om nu al een provisie te voorzien van 177 miljoen euro. Zo kan het Vlaamse klimaatbeleid doorgaan in afwachting van het samenwerkingsakkoord. Minister Philippe Henry heeft nu het voorzitterschap en voert de constructieve besprekingen bilateraal, om dan nog eens plenair samen te zitten. Minister Demir hoopt dat er snel een interfederaal samenwerkingsakkoord kan worden bereikt.

Moet men niet wat ambitieuzer zijn met betrekking tot de doelstelling hernieuwbare energie? En hoe komt het dat deze niet is opgenomen in het klimaatplan? In het regeerakkoord werd de doelstelling verdubbeld. Dit jaar zal voor wind de doelstelling gehaald worden. Door het zonnepanelenarrest wordt het voor zonne-energie nipt. Minister Demir wil rekening houden met de ideeën die werden gehoord. Haar eigen ideeën voor meer zonne-energie zijn nog niet klaar voor een gedachtewisseling. Zij denkt aan het zonnedelen. Er wordt op verschillende pistes gewerkt. In het klimaatplan ligt de focus op de niet-ETS-uitstoot. De productie van elektriciteit op basis van wind en zon draagt daar niet toe bij. De minister begrijpt de opmerking van het Rekenhof niet dat dit te weinig transparant zou zijn en zal proberen daarop een antwoord te formuleren en bijkomende informatie vragen.

Het maakt volgens haar geen verschil of deze middelen voorzien worden middels een provisie of een fonds omdat de middelen in beide gevallen naar de andere beleidsdoelen vloeien om de nodige klimaatmaatregelen te financieren.

Wat de middelen voor de aankoop van hernieuwbare energie betreft, benadrukt minister Demir dat ze deze middelen het liefst in Vlaanderen investeert. De doelstelling die in het verleden aan Vlaanderen werd opgelegd, zal niet gehaald worden. Ze vindt het wel belangrijk om de doelstellingen te realiseren. Om de doelstellingen uit het verleden te halen, zal er aangekocht moeten worden in het buitenland. Nu werd dat gedaan in Denemarken en Finland, omdat dat het goedkoopst was. Ze veronderstelt ook volgend jaar genoodzaakt te zullen zijn om dat op die manier te doen. Hoe sneller men kan aankopen, hoe interessanter de prijs.

Zoals de minister eerder uitgebreid toegelicht heeft in de commissie, wordt er een nieuw systeem van geïntegreerde woonrenovatiepremie opgesteld. Het klopt dat er maar weinig een beroep werd gedaan op het oude systeem, zoals de heer Tobback stelt. Ze vindt het de moeite waard om dat te evalueren.

De heer Aerts had een vraag over de beschikbare budgetten voor hernieuwbare energie. Minister Demir antwoordt dat het doel van de veiling is om de meest kostenefficiënte producten te steunen. In een ideale wereld is de vraag vanuit de markt iets groter dan het beschikbare budget, zodat de duurste projecten afvallen. Per veiling wordt een analyse gemaakt. De budgetten van de volgende veilingen kunnen bijgestuurd worden. Het huidige voorziene budget is ruim voldoende. Alle informatie over deze veilingen is beschikbaar op de website van het VEKA.

Op de vraag van de heer Bothuyne over de uitbreiding van de call groene warmte kan minister Demir nog niet onmiddellijk antwoorden. Ze zal dat evenwel bekijken. De doelstellingen van de EBO's worden wel gehaald, aldus minister Demir. In de periode 2005-2018 zijn de ETS-emissies met meer dan 26 procent gedaald, terwijl in dezelfde periode de Vlaamse niet-ETS-emissies slechts met 5 procent daalden. Vooral in transport en gebouwen werd de laatste vijftien jaar weinig gerealiseerd, terwijl die zorgen voor 60 procent van de Vlaamse energiebesparingsdoelstelling. Bij de volgende EBO's zijn de doelgroepen echter ruimer en moet de lat veel hoger gelegd worden.

Aan de heer Tobback antwoordt minister Demir dat de cijfers over de opnamegraad van leningen inzake renovatie nu niet beschikbaar zijn. Ze zal die schriftelijk aan de commissieleden bezorgen.

Minister Demir stelt al geantwoord te hebben op de vragen over de aardgasheffing en over biogas. Ze heeft al gezegd het debat te willen aangaan. Ze vindt dat men elke steun die gegeven wordt, moet durven evalueren en indien nodig aanpassen. Als men de ambitieuze doelstellingen wil halen, moet men ook waken over de kostenefficiëntie en de steun geven die het meest opbrengt op het vlak van CO₂-reductie. Ze vindt dat men altijd kritisch moet bekijken of subsidies de gewilde impact genereren.

De minister verduidelijkt dat ze vanaf 2023 het aandeel minimale hernieuwbare energie zal optrekken voor stedenbouwkundige vergunningsaanvragen voor woningen en niet-residentiële gebouwen. Ze zal ook bekijken op welke manier ze op dat vlak iets meer kan vragen aan de industrie, wat volgens haar nodig is.

De heer Schiltz had het over de tenderingprocedure. Het Vlaams Energiebedrijf heeft een aantal gronden geïdentificeerd waarop windmolens geplaatst kunnen worden, aldus minister Demir. Eind 2021 zal ze de resultaten voorleggen aan de Vlaamse Regering om deze gronden aan te duiden. In 2022 kan er dan werk gemaakt worden van de tenderingprocedure en kunnen er windmolens gezet worden.

3. Aanvullende vragen en opmerkingen van de commissieleden

3.1. Tussenkoms van Bruno Tobback

Bruno Tobback dankt de minister voor de positieve antwoorden op een aantal suggesties. Hij kreeg wel graag meer duidelijkheid over de doelstellingen voor de EBO's, waarvoor de minister de lat hoger wil leggen. Hij wil concreet weten hoe hoog die lat gelegd zal worden en wanneer dat zal gebeuren. Hij vindt dat namelijk een mooi statement, maar zou graag kunnen nagaan of die doelstellingen ook gehaald worden.

Zowel aan de minister als aan de heer Schiltz verklaart Bruno Tobback dat hij er zich bewust van is dat het verbruiken van twee keer zoveel stroom niet noodzakelijk inhoudt dat men twee keer zoveel koperdraad in de grond moet steken. Er zijn een aantal manieren om dat beter te spreiden en te organiseren. Hij denkt wel dat men voor de burgers helder de afweging moet maken wat de meest kostenefficiënte manier is om dingen te doen. Als men meer koperdraad in de grond steekt, worden de kosten daarvoor gespreid over de hele samenleving en gezamenlijk gefinancierd. De meeste flexibiliteitsmechanismen en manieren om te spreiden veronderstellen dat de burger zelf investeringen doet in zijn eigen woning, in zijn eigen manier van werken of in zijn eigen bedrijf, via een batterij, een elektrische wagen, slimme meters, slimme systemen. De vraag is wat de meest kostenefficiënte manier is om de capaciteit van het net op te drijven zonder uit gemakkelijheid de kosten af te wentelen op de individuele burgers, met alle gevolgen van dien. Dat zou bovendien waarschijnlijk ook tot gevolg hebben dat het trager zal gaan, want niet iedereen kan tegelijkertijd die investeringen doen. Het is niet zwart of wit, het is niet ofwel meer investeren in een sterker net ofwel meer laten investeren of dwingen te investeren in zelfgebruik, efficiëntie en dergelijke. Volgens Bruno Tobback moet nagegaan worden of het niet efficiënter zou zijn om een hoger percentage te investeren in een sterker net. Hij denkt dat de overheid dat helder en duidelijk moet aangeven aan de burger en niet alleen moet zeggen aan de burger dat hij dat allemaal zelf moet doen. Veel mensen hebben het gevoel dat het daarop zal neerkomen. Dat zou bijzonder onrechtvaardig zijn, aldus Bruno Tobback.

3.2. Tussenkoms van Sam Van Rooy

Sam Van Rooy heeft van minister Demir geen antwoord gehoord inzake het afbaken van locaties waar nog windturbines kunnen worden ingepland.

De verlaging van de elektriciteitsfacturen blijft voor het Vlaams Belang de kern van de zaak, stelt Sam Van Rooy. Hij vindt het dan ook altijd wat frustrerend om bedragen te horen, uitgedrukt in miljoenen euro's. Wat hem interesseert, is hoeveel de besparing bedraagt voor een Vlaams gezin. Het probleem is namelijk acuut en doet zich al enkele maanden voor. Opnieuw hoort hij dat de oefening nog niet klaar is en dat bekeken wordt wat er nog bijkomend gedaan kan worden. Hij denkt wel dat minister Demir haar best doet, maar stelt toch vast dat het *too little too late* is. De verlaging van de elektriciteitsfactuur staat ook op zeer gespannen voet met alle klimaatmaatregelen, aldus de spreker. Volgens hem zal men die elektriciteitsfactuur niet fundamenteel en structureel kunnen verlagen – ook niet op het federale niveau – als men doorgaat in de fanatieke drang om alles zo snel te elektrificeren. Dat geld moet ergens vandaan komen. Die decarbonisatie kost heel veel geld, nu al, de voorbije decennia al en ook de komende jaren en decennia. Hij hoort dat er een aardgasheffing komt voor bedrijven, maar verwacht dat de bedrijven die zullen doorrekenen aan de klanten. Er werd gesteld dat de opbrengst gebruikt zal worden om de elektriciteitsfactuur te verlagen. Maar wat betekent dat voor de burger? Hij stelt dat iedereen weet dat bedrijven, als ze meer belastingen of meer kosten moeten betalen, dit minstens gedeeltelijk zullen doorrekenen aan de burger. De ongemakkelijke waarheid is dat de burger altijd geraakt zal worden

door de huidige klimaatplannen, aldus de spreker. Hij zou willen dat hierover eerlijker gecommuniceerd wordt door de voorstanders daarvan.

Dat geldt eveneens voor het capaciteitstarief dat op komst is. Sam Van Rooy kijkt uit naar de resultaten van de studie en hoopt dat die zeer gedetailleerd zullen zijn. Volgens hem weet iedereen met wat gezond verstand dat dat capaciteitstarief alleen een verlaging of budgetneutraliteit zal inhouden voor mensen die hun gedrag aanpassen zoals de overheid wenst, wat uiteindelijk het doel is. Dat is ook het doel van het rekeningrijden: men wil het gedrag van mensen sturen. Als ze hun gedrag aanpassen zoals de overheid dat wil, dan zullen ze niet méér moeten betalen of – hopelijk toch – zelfs een beetje worden beloond. Maar voor de vele mensen die hun gedrag niet aanpassen omdat ze dat praktisch gezien niet kunnen of omdat ze dat niet willen, zal het capaciteitstarief hoe dan ook een verhoging van hun factuur betekenen. Het enige wat die studie nog kan uitwijzen, is hoe groot die verhoging zal zijn en voor wie die verhoging precies zal gelden. Hij blijft gekant tegen dat verschrikkelijke principe.

Dat het geld kost, bewijst ook het probleem van de omvormers. Sam Van Rooy neemt akte van de mededeling van de minister dat er tegen de zomer een vergoeding zal komen en dat de netten ondertussen moeten worden versterkt. Hij hoopt dat die vergoeding groot genoeg zal zijn om de kosten van het uitvallen van die omvormers te dekken. De overheid stimuleerde mensen om zonnepanelen te leggen, maar als er dan veel zon is en die panelen goed kunnen werken, dan vallen ze uit. De overheid faalde dus totaal wat een van haar kerntaken betreft, het aanbieden van goede energie-infrastructuur, zodat er een premietje of een premie moet komen om dat op te lossen. Het benieuwt hem hoe en hoe snel die netten zullen worden versterkt. Het elektriciteitsverbruik zal met de huidige klimaatplannen immers inderdaad enorm toenemen, zeker als het aandeel van de zogenaamd hernieuwbare energie blijft stijgen. Niemand ging daarop in, maar hij wijst er nogmaals op dat er dagen zijn waarop al die windturbines en zonnepanelen niks opleveren, dat men alleen wordt rechtgehouden door kernenergie en aardgas, en dat zijn nu net de dingen die men weg wil. De spreker blijft het ongelooflijk vinden dat men dat niet wil zien, dat niet op zijn minst wordt aangegeven dat kernenergie de basis moet zijn van onze energievoorziening, zoals in Frankrijk. Minstens 50 procent daarvan, en liever 70 of 80 procent, zou van kernenergie moeten komen, niet alleen om zekerheid en betrouwbaarheid te hebben, maar ook om de energiefactuur in bedwang te houden. Dit blijft immers de meest kostenefficiënte manier om energie op te wekken.

Sam Van Rooy wijst erop dat de minister niet heeft gereageerd op zijn vraag of de middelen van het Klimaatfonds niet steeds meer zullen worden ingezet voor klimaatadaptatie in plaats van voor CO₂-reductie. De minister stelde nochtans dat klimaatadaptatie belangrijker is dan CO₂-reductie. Hij wijst erop dat het effect van CO₂-reductie op de temperatuur en eventuele natuurrampen miniem is. Het is veel effectiever en efficiënter om geld te besteden aan klimaatadaptatie. Wie dijken bouwt, weet dat het water daarachter zal blijven, toch als dat goed wordt uitgevoerd en beheerd. De heer Schiltz opperde dat het misschien goed is om eens na te gaan hoeveel wordt uitgegeven aan klimaatbeleid en hoeveel dat oplevert voor het klimaat. Dat typeert de traditionele partijen, vindt de spreker: ze zijn al decennialang bezig met een bepaald klimaatbeleid en komen nu plots met het fantastische idee om na te gaan wat dat eigenlijk oplevert. Misschien had dat net andersom moeten. Dan zou blijken dat geld voor klimaatadaptatie wél iets oplevert en dat CO₂-reductie en hernieuwbare energie vooral geld kosten. Maar nu is dat vijgen na Pasen: er is al zoveel geld verspild. Toch kijkt hij uit naar een dergelijke oefening, want hij is ervan overtuigd dat de temperatuurdaling die een CO₂-reductie zou veroorzaken, zo gering is dat die wetenschappelijk gezien niet meetbaar is. Er zijn wetenschappers genoeg die dat zeggen.

3.3. Tussenkomsst van Staf Aerts

Staf Aerts wijst erop dat bij de vele jongeren die het parlement onlangs mocht ontvangen, de angst voor klimaatverlamming opviel. Ze zijn bang dat ze niet in een mooie wereld zullen leven. In het betoog van de heer Van Rooy hoorde hij ook deels dat negativisme terugkomen. Nochtans besloot men bij die gelegenheid toch vooral te hopen dat de geesten voldoende rijpen om stevige maatregelen te nemen, zodat men het tij toch nog kan keren. Iedereen is het erover eens dat de uitdagingen op het vlak van energie heel groot zijn, maar men moet blijven hopen dat men die uitdagingen kan tackelen met een stevig en voluntaristisch energiebeleid. Er zijn in deze bespreking opnieuw elementen aan bod gekomen waarover de Groenfractie zeker mee wil nadenken. Wat het investeringskader voor windturbines betreft, stelde de minister dat de doelstellingen vandaag worden bereikt, maar wie in windenergie wil investeren, zowel de coöperatieven als de private spelers, zit met de handen in het haar door de huidige onzekerheid met betrekking tot de vergunningsaanvragen. Dat gaat niet over de projecten die vandaag worden gerealiseerd, maar over de projecten die volgend jaar en daarna zouden moeten worden gerealiseerd. Die sector opnieuw zekerheid geven en er zo voor zorgen dat Vlaanderen de doelstellingen qua onshore windenergie haalt, is dus een eerste grote uitdaging. Het kan trouwens ook geen kwaad om nog meer te realiseren, zowel qua wind- als qua zonne-energie.

Inzake de energiegemeenschappen is Staf Aerts het eens met de uitspraak van de heer Schiltz dat men op wijkniveau in plaats van op huisniveau moet gaan denken. Hij vreest echter dat het huidige kader daar niet voldoende ruimte voor biedt. In Nederland werd onlangs een buurtbatterij gelanceerd die meteen ook een snellader voor elektrische wagens is. Dat is hetgeen waarop meer moet worden ingezet, en vandaag heeft men daar het kader niet voor. Dat is een van de redenen waarom Groen aandrang op hoorzittingen over die energiegemeenschappen. Daar zit veel meer in dan er vandaag uit kan komen. Daar is zeker nog werk aan.

Hetzelfde geldt voor de klimaatmaatregelen die in oktober werden voorgesteld. De jongeren, maar ook de universitaire wereld, roepen ertoe op om verder te gaan, zoals Groen ook tijdens het actualiteitsdebat vroeg. Men moet samen aan de slag gaan met de meer gedetailleerde berekeningen daarachter, zodat dit kan worden gerealiseerd, want vandaag is er nog veel onduidelijkheid over wat dat klimaatplan inhoudt. Het lijkt de spreker aangewezen om ook dat verder uit te spitten in hoorzittingen. De oproep vanuit de universitaire wereld om klimaatplannen wetenschappelijk te onderbouwen en te laten doorlichten, lijkt hem een zeer valabele piste. Daar moet men verder op inzetten.

4. Repliek van minister Zuhal Demir

Minister *Zuhal Demir* deelt het standpunt van de heer Aerts dat meer hernieuwbare energie natuurlijk altijd beter is. Het regelgevend kader voor energiegemeenschappen is bijna klaar en zal in december definitief worden goedgekeurd. Vervolgens kunnen burgers en bedrijven concrete projecten opzetten. Men is daar dus vrij goed mee opgeschoten. Het is nu belangrijk om duidelijk de richting aan te geven en het probleem aan te pakken door heel concrete maatregelen inzake CO₂-reductie en het tegengaan van de klimaatopwarming, zoals de renovatieverplichting, het uitfasen van stookolieketels, het verbod op aardgas aansluitingen bij nieuwbouw vanaf 2026, het uitfasen van fossiele brandstoffen en de afbouw van subsidies ter zake, de heffing op aardgas en de taxshift ter zake. Ze is dus zeker niet bang om maatregelen te nemen, hoewel men die niet aangenaam vindt. Men moet echter door deze moeilijke periode gaan, of men dat nu fijn vindt of niet. Daarbij moet er weliswaar een flankerend beleid zijn, zeker wat gezinnen betreft. Men moet ook goed in de gaten houden waar er moet worden aangepast en bijgestuurd. Bijvoorbeeld voor de noodkoopwoningen is er 20 miljoen euro uitgetrokken,

maar de minister ziet dat dat heel weinig wordt opgenomen, wat ze heel jammer vindt. Ze vindt het belangrijk dat dat naar die doelgroep gaat, en zal dus bekijken hoe er kan worden bijgestuurd. Wel wil ze niet meegaan in een opbod van allerlei doelstellingen. Eigenlijk weet men waar men naartoe moet tegen 2050. Men moet daar dus gewoon aan beginnen. Voor sommigen is het veel te weinig, voor anderen te veel. De minister meent echter dat dit de maatregelen zijn die moeten worden genomen opdat Vlaanderen zijn deel van de CO₂-reductie zou doen.

De minister herhaalt dat ze klimaatadaptatie even belangrijk vindt. Met het oog op overstromingen en droogteperiodes is dat natuurlijk ook heel belangrijk en heel acuut. De middelen van het Klimaatfonds zijn bedoeld voor andere zaken, maar er worden middelen vrijgemaakt voor klimaatadaptatie. Voor de Blue Deal is er voor deze legislatuur al bijna een half miljard euro vrijgemaakt. Dat is men nu ook allemaal aan het uitvoeren. Men kan zich nooit voor honderd procent voorbereiden, maar als men in deze legislatuur al die projecten die klaarstaan, met de daarbij horende middelen, rond krijgt, dan is dat een maximale voorbereiding. Het is daarom dat men in het begin van de legislatuur heeft besloten om die Blue Deal-maatregelen te nemen, ook al kosten die heel veel geld.

De minister heeft ook via de media vernomen dat er van de federale ministers vrij snel duidelijkheid zal komen over de energiebevoorrading en de leveringszekerheid. Het is cruciaal dat die er zo snel mogelijk komt. Ze kijkt daarnaar uit en volgt dat op de voet. De impact op Vlaanderen zal immers ook groot zijn.

Wat de tenderingprocessen betreft, geeft ze mee dat het Vlaams Energiebedrijf enkel de selectie van overheidsgronden maakt. Met die selectie zal de minister naar de regering gaan. Men kijkt naar potentieel geschikte locaties, in functie van wind, vogeltrek, omwonenden enzovoort. Vervolgens gebeurt er een tenderingprocedure. De selectie zoals die is vastgelegd, gaat eind dit jaar naar de regering.

Minister Demir is het eens met de bemerking van de heer Tobback over kostenefficiënte investeringen in het net. Het doel van de investeringsplannen van Fluvius, maar waarschijnlijk ook van Elia, is vooral meer welvaart in plaats van meer koper. Het is dus een afweging die Fluvius moet maken, onder andere rond de investeringen, de flexibiliteit, de tarieven. Het doel is in elk geval niet om gezinnen of bedrijven op kosten te jagen, integendeel. De minister denkt dat men zal kiezen voor de meest kostenefficiënte maatregelen. Dat is ook de reden waarom de VREG toezicht houdt op de investeringsplannen van Fluvius. Minister Demir stelt voor dat dat mee besproken wordt in de commissie.

De minister geeft aan dat de Vlaamse component in de elektriciteitsfactuur volgend jaar voor een gemiddeld Vlaams gezin daalt met 43 euro. Ze benadrukt dat het gemakkelijk is om kosten in de energiefactuur te stoppen, maar niet om er kosten uit te halen. De minister probeert dat te doen en blijft zoeken naar middelen. Ze probeert ook de reserves van het Energiefonds daar maximaal voor aan te wenden. Maar alles daaruit halen en op de begroting zetten, vindt ze niet de juiste oplossing. De minister zal blijven zoeken naar oplossingen voor die Vlaamse component en ze hoort graag constructieve voorstellen van iedereen, waarmee ze aan de slag gaat voor de volgende begroting, alsook suggesties om iets te doen aan de internationale trends van stijgende prijzen van gas en elektriciteit. Het is ook belangrijk om voor de energiebevoorrading niet te veel afhankelijk te zijn van het buitenland en zelf te voorzien in de eigen energiebevoorrading.

Minister Demir deelt de bezorgdheden van de leden, ook rond de elektriciteitsfactuur. Ze zal blijven zoeken en bij de volgende begroting zal ze opnieuw met maatregelen naar het parlement komen om zaken uit die factuur te halen, zowel eenmalig als structureel. Dat zijn de twee sporen waarop ze zal blijven werken. Ze

kijkt daarvoor ook naar de reserves van het Energiefonds. En het derde spoor is extra controles op fraude met groenestroomcertificaten.

5. Slotbemerkingen

Bruno Tobback dankt de minister voor het constructieve antwoord, maar uit toch zijn bezorgdheid over de investeringen in het elektriciteitsnet. Er is immers een groot risico op misverstanden en dubbelzinnigheid. De efficiëntie van de investeringen in het net, zoals de VREG die beoordeelt, gaat over wat er wordt doorgerekend in de factuur. Dat is een deel van het verhaal met onder andere de slimme meter en het capaciteitstarief: het vermijdt dat er veel kosten voor het net in de factuur komen, maar het zorgt er wel voor dat de kosten voor het net laag worden gehouden ten laste van investeringen die burgers thuis zelf moeten doen. Het capaciteitstarief stimuleert meer zelfverbruik, maakt dat je moet investeren om zelf te kunnen verbruiken en schuift de last voor het overbelasten van het net door naar de gezinnen. Zij zullen dat niet in hun energiefactuur vinden, maar wel in de facturen voor installaties, materiaal, batterijen en noem maar op, die hoger zullen zijn dan wanneer het gewoon in het net had gezeten.

Bruno Tobback wijst op die glijdende schaal tussen meer investeren in het net en mensen dwingen om meer te investeren om het net minder te gebruiken. Hij meent dat het voor de grote meerderheid van de gezinnen efficiënter is om te investeren in meer net, zelfs al komt die kostprijs in de factuur, dan ze door te sturen naar anderen voor facturen voor zaken zoals thuisbatterijen, die in veel gevallen veel meer kosten. De spreker vindt dat dat in het globale verhaal van elektrificatie absoluut een aandachtspunt moet zijn, dat vandaag veel te weinig aan bod komt, ook bij de VREG.

Sam Van Rooy onderschrijft het punt van de heer Tobback. Verder heeft hij nog twee algemene opmerkingen. Hij vindt de stelling van de minister dat meer hernieuwbare energie altijd beter is, totale quatsch. Ze heeft immers zelf gezegd dat we voor onze energiebevoorrading niet te veel afhankelijk mogen zijn van het buitenland. En meer hernieuwbare energie betekent de facto een steeds toenemende afhankelijkheid van het buitenland, want de grondstoffen voor al die zonnepanelen en windmolens komen vandaag uit een land als China. Iedereen is het erover eens dat het niet goed is om afhankelijk te zijn van China, Rusland, Iran of de Arabische oliestaten. Wat biedt dan de beste garantie om zo weinig mogelijk afhankelijk te zijn? Dan komt men opnieuw uit bij kernenergie. Niet alleen zijn er veel minder grondstoffen nodig voor het opwekken van veel meer energie, maar het gaat ook om grondstoffen die in veel meer landen te vinden zijn en die Vlaanderen dus veel minder afhankelijk maken van één welbepaald land of welbepaalde grootmacht. Sam Van Rooy besluit dat meer hernieuwbare energie dus niet altijd beter is. Een gezonde mix bestaat er wat hem betreft uit om 70 tot 80 procent van de energie uit kernreactoren te halen en de rest aan te vullen met wat men dan hernieuwbare energie noemt.

Minister *Zuhal Demir* noteert de opmerking van de heer Tobback dat het volledige plaatje moet worden bekeken. Ze zal dat intern bespreken, en ook met de VREG. Verder merkt ze op dat er een gezonde mix moet zijn qua energie, ook met hernieuwbare energie. Op die manier spreid je ook het risico. In die zin vindt de minister dat hernieuwbare energie wel thuishoort in die mix.

IV. Indicatieve stemming

Ter indicatieve stemming gelegd, worden amendement nr. 1 en 2 van de Groenfractie (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 15/2) op het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap van de Vlaamse Regering voor het begrotingsjaar 2022 indicatief verworpen met 3 stemmen tegen 8 bij 3 onthoudingen.

Het amendement nr. 3 van de Vooruitfractie (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 15/3) op het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap van de Vlaamse Regering voor het begrotingsjaar 2022 wordt eveneens indicatief verworpen met 3 stemmen tegen 8 bij 3 onthoudingen.

Het aan de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie toegewezen deel van het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap van de Vlaamse Regering voor het begrotingsjaar 2022 wordt indicatief aangenomen met 8 stemmen tegen 6.

Gwenny DE VROE,
voorzitter

Bruno TOBBACK,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
BBT	beleids- en begrotingstoelichting
BRV	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
Cmartlife	Circular Material Approach on Residual waste Targets and a Litter Free Environment
EBO	energiebeleidsovereenkomst
ENOVER	Energieoverleg
EPB	energieprestatie en binnenklimaat
EPC	energieprestatiecertificaat
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
ETS	emissions trading system
IHD	instandhoudingsdoelstelling
INBO	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
kmo	kleine of middelgrote onderneming
LULUCF	land use, land use change and forestry
MAP	mestactieprogramma (ook wel: mestactieplan)
MATIS	materialen informatie systeem
MER	milieueffectrapport
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
pak	polycyclische aromatische koolwaterstof
PARC	Partnership for the Risk Assessment of Chemicals
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PFAS	poly- en perfluoralkylstoffen
PFOS	perfluorooctaansulfonaat
Pidpa	Provinciale en Intercommunale Drinkwatermaatschappij der Provincie Antwerpen
PV	photovoltaic
REG	rationeel energiegebruik
RUP	ruimtelijk uitvoeringsplan
SUP	single-use plastic
VEKA	Vlaams Energie- en Klimaatagentschap
VEKP	Vlaams Energie- en Klimaatplan
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLAREM	Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning
VLARIO	Vlaamse Rioleringen
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VREG	Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt
vte	voltijdsequivalent / voltijdsequivalent
VVP	Vereniging van de Vlaamse Provincies
wkk	warmte-krachtkoppeling